

Projekt OP VpK

Terciární vzdělávání
výzkum a vývoj
Vysokoškolské vzdělávání

Zdeňka Nedomová
Karla Vlhová

**Metodika výuky
ruského jazyka
na 2. stupni základních škol
a středních školách
z pohledu pedagogické praxe –
náměty
pro začínajícího
učitele**

Tato studijní opora je spolufinancována
Evropským sociálním fondem
a státním rozpočtem České republiky

SYNERGIE

Registrační číslo projektu CZ.1.07./2.2.00/07.0355

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**METODIKA VÝUKY RUSKÉHO JAZYKA
NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍCH ŠKOL A
STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH
Z POHLEDU PEDAGOGICKÉ PRAXE**

—

NÁMĚTY PRO ZAČÍNÁJÍCÍHO UČITELE

**ZDEŇKA NEDOMOVÁ
KARLA VLHOVÁ**

SYNERGIE reg.číslo: CZ.1.07/2.2.00/07.0355

OSTRAVA 2009

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Recenzenti: Hana Žofková
Hashim Habiballa

Jazyková korektura: Lenka Bijoková

Název: Metodika výuky ruského jazyka na 2. stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe – náměty pro začínajícího učitele

Autor: Zdeňka Nedomová, Karla Vlhová

Vydání: 1. vydání, 2010

Počet stran: 120 stran

Tisk: Ostravská univerzita v Ostravě

Studijní materiál pro distanční kurz: *Přípravný seminář k profesní praxi*

© Zdeňka Nedomová, Karla Vlhová

© Ostravská univerzita v Ostravě

ISBN 978-80-7368-890-5

OBSAH:

Úvod.....	6
1 Co byste měli vědět, než začnete učit.....	9
1.1 Začlenění předmětu ruský jazyk do ŠVP.....	10
1.2 Model učení E-U-R a jeho podíl na motivaci a hodnocení žáka.....	11
Shrnutí kapitoly.....	15
2 Současné učebnice ruštiny	17
2.1 Učebnice jako nedílná součást výuky cizího jazyka	18
2.2 Učební soubor <i>Pojechali</i> – pro základní školy	18
2.3 Učební soubor <i>Raduga a Raduga po-novomu</i> – pro střední školy.....	28
2.4 Zahraniční učebnice ruštiny pro cizince.....	33
Shrnutí kapitoly.....	35
3 Příprava na hodiny ruštiny	39
3.1 Co si o písemné přípravě myslí odborníci?.....	39
3.2 Ukázka písemné přípravy na hodinu ruštiny.....	47
Shrnutí kapitoly.....	48
4 Práce s texty v hodinách ruštiny	51
4.1 Práce s texty a studijní čtení.....	51
4.2 Прогулка по Москве	57
Shrnutí kapitoly.....	61
5 Film ve výuce ruštiny	63
5.1 Porozumění viděnému a slyšenému	64
5.2 Způsoby prezentace filmu	64
5.3 Jak vybrat film?.....	65
5.4 Příklad zdidaktizovaného filmu	71
Shrnutí kapitoly.....	83
6 Internet ve výuce ruštiny	85
6.1 Odkazy k učebnici <i>Raduga, Raduga po-novomu</i>	86
6.2 Slovníky a encyklopedie, média na internetu	89
6.3 Výukové portály.....	91
6.4 Svět kolem nás, zajímavosti na ruském internetu	92
6.5 Užitečné odkazy v ČR.....	93
Shrnutí kapitoly.....	94
7 Poslech ve výuce ruštiny	95
7.1 Где же это – Příklad poslechového textu s poslechovými úlohami	97
7.2 Как вы умеете слушать	99
Shrnutí kapitoly.....	101
8 Testy ve výuce ruštiny.....	103
8.1 Písemná zkouška – test.....	104
8.2 Příklady testů pro jazykovou úroveň A1.....	105
8.3 Příklady testů pro jazykovou úroveň A2.....	107
8.4 Příklad testu pro jazykovou úroveň B1	110

Shrnutí kapitoly	111
9 Ruské svátky	113
9.1 Jak využít materiály o ruských svátcích.....	113
9.2 Дед Мороз и Снегурочка	114
9.3 Пасхальные приметы	117
Shrnutí kapitoly	119

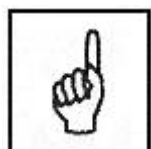
Vysvětlivky k používaným symbolům

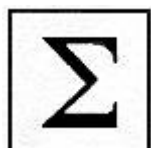
Průvodce studiem – vstup autora do textu, specifický způsob, kterým se studentem komunikuje, povzbuzuje jej, doplňuje text o další informace.

Příklad – objasnění nebo konkretizování problematiky na příkladu ze života, z praxe, ze společenské reality apod.

K zapamatování

Shrnutí – shrnutí předcházející látky, shrnutí kapitoly.

Literatura – použita ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků.

Kontrolní otázky a úkoly – prověřují, do jaké míry studující text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace a zda je dokáže aplikovat při řešení problémů.

Úkoly k textu – je potřeba je splnit neprodleně, neboť pomáhají k dobrému zvládnutí následující látky.

Korespondenční úkoly – při jejich plnění postupuje studující podle pokynů s notnou dávkou vlastní iniciativy. Úkoly se průběžně evidují a hodnotí v průběhu celého kurzu.

Otázky k zamyšlení

Část pro zájemce – přináší látku a úkoly rozšiřující úroveň základního kurzu. Pasáže i úkoly jsou dobrovolné.

Úvod

Kurz *Metodika výuky ruského jazyka na druhém stupni základních škol a středních školách z pohledu pedagogické praxe – náměty pro začínajícího učitele* je určen posluchačům 4. a 5. ročníku magisterského a navazujícího magisterského studia **Učitelství ruského jazyka pro základní školy a Učitelství ruského jazyka střední školy**.

Předpoklady pro úspěšné zvládnutí obsahu kurzu:

- absolvování jednotlivých odborných disciplín v rámci studia ruského jazyka (předmětů lingvistických, kulturologických a literárněvědných);
- absolvování jednotlivých disciplín společného základu bloku pedagogiky a psychologie;
- příp. absolvování předmětů oborové didaktiky (didaktika ruštiny, průběžná praxe);
- jazyková kompetence v ruštině na středně pokročilé úrovni (B1–B2) pro správné pochopení učebního textu;
- zvýšená míra samostudia a schopnost doplňovat si výklad o další texty a hledat další informace v odborné literatuře a také prostřednictvím moderních informačních technologií (zejména internetu).

Absolvováním kurzu si posluchači vybudují či rozvinou mnohé z kompetencí budoucího učitele:

- kompetenci předmětovou (v rámci ruského jazyka jako aprobačního předmětu);
- kompetenci didaktickou a psychodidaktickou (metodické dovednosti, seznámení s RVP a ŠVP, znalost a aplikace ICT ve výuce aj.);
- kompetenci manažerskou a normativní (znalost profesních norem aj.);
- kompetenci profesně a osobnostně kultivující (široký rozhled, profesní sebereflexe, autoevaluace a sebevzdělávání).

Po prostudování textu budete znát:

- postavení předmětu ruský jazyk ve ŠVP a RVP;
- současné české učebnice ruského jazyka pro základní a také střední školy;
- zásady tvorby přípravy začínajícího učitele na hodinu ruského jazyka;
- techniky pro měření znalostí žáků;

- zásady efektivního nácviku porozumění mluveného slova;
- etapy práce s textem v hodině ruštiny;
- způsoby využití internetu v hodinách ruštiny.

Budete schopni:

- aplikovat získané poznatky v rámci průběžné či souvislé pedagogické praxe a později i ve své pedagogické práci.

Získáte:

- představu o didaktickém zpracování filmu ve výuce ruštiny;
- poznatky o tvorbě testů pro hodnocení úrovně znalostí studentů;
- náměty na způsoby efektivního využití kulturologických materiálů při výuce ruského jazyka;
- informaci o systému výuky ruštiny pro cizince v RF a systému certifikačních zkoušek;
- rozsáhlou databázi webových adres (ruských i českých) pro příp. využití v hodinách ruštiny.

1 Co byste měli vědět, než začnete učit

V této kapitole se dozvíte:

- pojednání o Rámcovém vzdělávacím a Školním vzdělávacím programu,
- jak lze motivovat a hodnotit žáka v rámci ŠVP.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit možnosti motivace a hodnocení žáka,
- objasnit požadavky na žáka v souladu s přípravou na maturitu zohledňující jazykové úrovně,
- charakterizovat postavení předmětu ruský jazyk ve ŠVP.

Klíčová slova kapitoly: rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, jazyková úroveň, hodnocení a motivace žáka.

Průvodce studiem

Rámcový vzdělávací program a Školní vzdělávací program jsou pedagogické dokumenty, které postupně vstupují do života každé školy. Jejich pochopení určitě přispěje k Vaší úspěšné pedagogické praxi. V krátkosti si připomeneme základní etapy didaktického procesu. Řekneme si, jakou mají funkci a jaká pravidla je nutno dodržovat, aby byla výuka účinná. Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu a 30 minut, tak se pohodlně usad'te a nenechte se nikým a ničím rušit.

Požadavky k maturitní zkoušce z cizích jazyků nabízené ve společné části maturitní zkoušky jsou vymezeny v příslušných **katalozích požadavků**. Tyto požadavky jsou v souladu se stávajícími pedagogickými dokumenty a vycházejí z výstupů v **Rámcovém vzdělávacím programu** (dále RVP).

1.1 Začlenění předmětu ruský jazyk do ŠVP

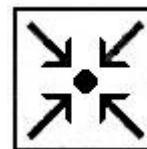
Pro lepší názornost si uvedeme tabulku, ze které můžeme vyčíst, jak je začleněn předmět ruský jazyk v Rámcovém vzdělávacím programu a následně pak jeho postavení ve Školním vzdělávacím programu.

Předmět cizí jazyk v RVP a postavení předmětu ruský jazyk v ŠVP

RVP		ŠVP	
Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet hodin za studium		Vyučovací předmět
	týdenní	celkový	
Společenskovědní vzdělávání	5	160	Dějepis, Občanská nauka, Příprava na VŠ, PAS (projekt)
Český jazyk	5	160	Český jazyk a literatura, Literární seminář
První cizí jazyk	10	320	Anglický/Německý jazyk, Konverzace v ANJ/NEJ, Korespondence v ANJ/NEJ
Druhý cizí jazyk	8	256	Anglický/německý/francouzský/španělský/ruský jazyk
Přírodovědné vzdělávání	4	128	Fyzika, Chemie, Základy biologie a ekologie, Hospodářský zeměpis
Matematické vzdělávání	8	256	Matematika, Matematický seminář
Vzdělávání pro zdraví	8	256	Tělesná výchova
Vzdělávání v ICT	6	192	Informační a komunikační technologie
Estetické vzdělávání	5	160	Společenská kultura
Písemná a ústní komunikace	4	128	Písemná a elektronická komunikace
Podnik, podnikové činnosti, řízení podniku	16	512	Ekonomika, Ekonomická cvičení, Cestovní ruch
Finance, daně, finanční trh	9	288	Statistika, Účetnictví, Bankovníctví a finance
Tržní ekonomika, národní a světová ekonomika	5	160	Ekonomie, Právo
Celkem	128	4 096	
Odborná praxe			Odborná praxe
Kurzy			Kurzy

Zdroj: ŠVP-OA Ostrava-Mariánské Hory, příspěvková organizace

Jak je z tabulky patrné, předmět ruský jazyk je začleněn do ŠVP jako druhý cizí jazyk. Vzdělávání ve **druhém** cizím jazyce vede žáky k prohlubování komunikačních kompetencí a směřuje k osvojení takové úrovně komunikativních jazykových kompetencí, která odpovídá stupnici **B1** (A2) Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (dále SERRJ). Požadovaná B1 v ruštině je charakterizována jako „žák a jeho okolí“. Žák umí hovořit na běžná témata (Osobní údaje, Domov a domácnost, Každodenní živost, Volný čas a zábava, Cestování, Zdraví, Jídlo a pití, Nákupy, Vzdělávání a jazyk, Povolání a zaměstnání, Služby, Mezilidské vztahy, Životní prostředí, Doprava a cestování). Dále umí popsat své zážitky, stručně vysvětlit a odůvodnit své názory.

1.2 Model učení E-U-R a jeho podíl na motivaci a hodnocení žáka

V souvislosti s výukou podle ŠVP je zřejmé, že se bude měnit také model učení. Uvedeme si účinný třífázový model učení označovaný zkratkou E-U-R; jednotlivá písmenka akronymu znamenají: **E**vakace – **U**vědomění – **R**eflexe. Nyní podrobněji k jednotlivým fázím:

1.2.1 Evokace

v této fázi si žák aktivně vybavuje svoje aktuální znalosti o tématu. K tomuto účelu je vhodné použít metodu individuálního nebo skupinového brainstormingu, který doplníme uspořádáním myšlenek.

Uspořádání myšlenek provedeme nejlépe tak, že žáci sami sdělují učitelu, co již o dané problematice znají, ten jejich postřehy (i špatné) zapisuje na tabuli, a to buď ve formě prostého seznamu, nebo může využít i myšlenkovou mapu, kterou si ale žáci mohou stvořit sami.

Diskusní metody jsou založeny na vnímání řeči! Metoda diskuse rozvíjí komunikativní dovednosti a umožňuje osvojovat si nové poznatky. Cílem je

objasnění problému a Vaším úkolem je vytvořit takové podmínky, aby se všichni žáci snadno zapojili a mohli vyjádřit svůj názor.

Uvedeme si některá **pravidla pro vedení diskuse**:

- držte se tématu, • neptejte se stále toho studenta, který nedává pozor, • otázky kladte v logické posloupnosti, • snažte se o kultivovaný jazykový projev, • nepředvádějte se, nedopusťte, aby se předváděli jiní, • neptejte se často „proč“, • neptejte se ihned po tom, co jste vymezili téma diskuse, • stručně shrňte jednotlivé příspěvky, aby se žáci přesvědčili, že jste je pochopili, • zajímavý příspěvek pochvalte, • průběh diskuse podpořte humorem, • uvolňujte napětí, které může vzniknout při nesouhlasu, • vyzvěte žáky ke zhodnocení myšlenek, • hlavní názory, poznatky žáků shrňte a zaznamenejte.

Používáme **otázky otevřené**, které umožní žákům volně odpovídat a také provokují k aktivitě, probouzejí zájem. Nejefektivnější otázky začínají slovy CO, KDY, KDO, KOLIK. Vyvarujte se slov PROČ a JAK, která často probouzejí kritiku. Při kladení otázek postupujte od jednoduchých ke složitým.

Od prostých otázek: „Co je to...“,

přes otázky vyžadující porozumění: „Co znamená...“,

a vysvětlení: „Vysvětli, proč...“,

k aplikaci: „Jaké další využití...“,

analýze: „Jaké jsou základní znaky...“,

syntéze: „Jak bychom mohli zlepšit...“,

a hodnocení: „Co si myslíte o...?“

Otázky klademe v logické posloupnosti. Důležité je nejenom klást otázky, ale i umět naslouchat a dát žákům čas na promyšlení odpovědi!

Je známo, že učení je efektivnější, pokud můžeme navázat na již existující znalosti a schopnosti žáka. Proto se snažte o to, abyste správnou didaktickou přípravou dosáhli toho, že nové vědomosti budou navazovat na již poznané. Ve fázi evokace je Vaším prvním úkolem poskytnout žákům **organizační pomoc**. V praxi to znamená, že jim pomůžete překlenout propast mezi tím, co již ví, a tím, co chtějí vědět, než se mohou úspěšně naučit danému úkolu.

Vaším druhým úkolem je **aktivizovat žáka**. Žák musí být schopen samostatně přemýšlet a vyjadřovat svoje myšlenky a my (pedagogové) zásadně respektujeme žákovu jazykovou úroveň při používání ruštiny. Díky tomu, že si žák uvědomuje výchozí poznatky, lépe porozumí celému kontextu a lépe propojuje nové poznatky s předchozími.

Třetím, a dle mého názoru nejdůležitějším úkolem v evokační fázi je u žáků vzbudit **zájem učit se**. Toho docílíme tím, že žákům jasně zviditelníme cíl výuky a hlavně je podpoříme v tom, aby se s tímto cílem ztotožnili. To, že se Vaši žáci ztotožnili s cílem výuky poznáte velmi lehce, protože z nich bude přímo číset aktivita a zájem o probíranou látku, přičemž nerozlišují, jedná-li se o mluvnické učivo, anebo reálie Ruské federace.

1.2.2 Uvědomění si

cílem této fáze učení je, abyste probuzený **zájem o učení udrželi**. Jak toho docílit? Podpořte žáky v tom, aby sledovali, jak novým informacím rozumí a jak tyto souvisejí s tím, co již znají. Pokud žák dokáže sledovat do jaké míry textu rozumí, dokáže také ukládat nové informace, a tím se upevňují.

Vhodnou metodou pro tuto etapu je např. metoda INSERT. Metoda při které pomocí 4 vhodných symbolů pracujeme s textem. Na okraj textu zaznačíme informaci novou, známou, na kterou se chceme zeptat, se kterou nesouhlasíme. Používáme vhodných symbolů, kterými jsou √ (fajfka) pro informaci známou, N novou, × (křížek) pro informaci, se kterou nesouhlasím, ? (otazník) pro informaci, na kterou se chci zeptat.

Pro zkušenější žáky také můžeme zvolit tzv. metodu čtení na pokračování. Tato metoda spočívá ve čtení textu, který je učitelem vhodně rozdělen na několik částí, které jsou čteny postupně. Po každé přečtené části zahájíme minidiskuzi na téma, co bylo obsahem konkrétní části a jak se bude příběh dále vyvíjet.

U všech metod je nutné, aby učitel s žáky aktivně spolupracoval, tzn. že provádí úkoly zároveň s žáky (píše stejný text, přečte nahlas, co napsal, zkusí si

úkoly, které zadal, zapojí se do diskuze). Častým nešvarem je nezájem učitele o zadané úlohy, projevující se např. díváním se z okna.

1.2.3 Reflexe

v této fázi třífázového modelu učení si žák sjednocuje, systematizuje získané vědomosti. Tím, že je používá, je také upevňuje a úkolem pedagoga je respektovat individuální tempo žáka při upevňování získaných vědomostí.

Kromě tradičního zkoušení a testů bych ze své vlastní praxe doporučila využívat i komunikativní hry. Také je důležité zdůraznit, že ne každá metoda je vhodná pro každou skupinu žáků, a při případné neúspěšné aplikaci některé z metod by se učitel neměl nechat odradit.

Za přínosné lze považovat to, že si žák osvojí nejenom konkrétní učivo, ale i schopnost učit se!

Hodnocení výsledků žáků

V souvislosti s RVP je žádoucí zavést takové způsoby hodnocení, které směřují k omezení reproduktivního pojetí výuky. Důraz se klade **na informativní a výchovné funkce hodnocení** a žáci jsou vedeni k tomu, aby byli schopni objektivně kritického sebehodnocení. Významnou roli hraje rovněž metoda kolektivního hodnocení a následná spolupráce pedagoga se žáky, která vede k identifikaci nedostatků a jejich následnému odstranění.

Příklad využití specifické metody hodnocení ústního projevu žáka.

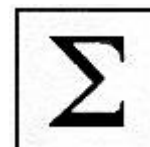
Materiál: každý žák ve skupině dostane tři zelené, tři červené a tři žluté kartičky, tužku, budeme potřebovat i nástěnku.

Postup: každý žák napíše na zelené kartičky v bodech, s čím byl v projevu spolužáka spokojen (např. výslovnost, plynulost, obsah projevu), na červené napíše, s čím byl nespokojen (chudá slovní zásoba, chyby, které bránily porozumění), na žluté napíše to, co očekával, ale nebylo uvedeno (různé zajímavosti k tématu).

Kartičky se umístí na nástěnku, zelené nalevo, červené napravo. Opakované údaje se vyřadí. Výsledky jsou zpětnou vazbou pro žáka, ale také napomohou ke společné identifikaci nedostatků. Při následné diskusi žáci přednesou svoje vlastní návrhy, které mají napsané na žluté kartičce. Doplněním očekávaných informací napomohou k odstranění nedostatků. Tato metoda také napomáhá určit, kdo a jak poslouchal druhé.

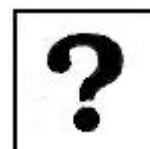
Shrnutí kapitoly

Postavení předmětu ruský jazyk je ve většině ŠVP takové, že ruština se učí jako druhý cizí jazyk a výuka směřuje k osvojení takové úrovně komunikativních jazykových kompetencí, která odpovídá stupnici (A2) B1 Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V souvislosti s výukou podle ŠVP je uplatňován třífázový model učení Evokace–Uvědomění–Reflexe s tím, že fáze Evokace má výrazně motivační účinky. Úkolem učitele je vést žáky k osvojení schopnosti učit se. Při hodnocení výsledků žáka využíváme netradiční způsoby, při kterých úzce spolupracují žáci a učitel.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Zdůvodněte požadavek na jazykovou úroveň žáka v předmětu ruský jazyk.
2. Vyjmenujte hlavní úkoly učitele ve výuce.

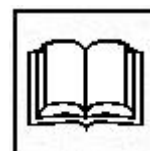
Úkoly k textu:

1. Zkuste vymyslet nějakou „netradiční“ techniku hodnocení, kterou byste mohli využít ve své výuce.

Citovaná a doporučená literatura

- VŠETULOVÁ, M. *Příručka pro tutora*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1641-0.
- CERMAT. *Komplexní zkouška z cizího jazyka společné části maturitní zkoušky*. 1. vyd. Praha: CERMAT, 2009. ISBN 978-80-87337-01-1.
- *Školní vzdělávací program*. Dostupný z: <http://www.oao.cz>.

- *Rámcový vzdělávací program*. Dostupný z: <http://www.rvp.cz>.
- Netradiční přístupy k hodnocení můžete najít v knize:
- SILBERMAN, M. *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování: osvědčené způsoby efektivního vyučování*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, ISBN 80-7178-124-X.

2 Současné učebnice ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- základní informace o učebnicích ruštiny používaných při výuce na základních a středních školách v ČR;
- seznámíte se s pojetím výuky ruštiny jako cizího jazyka v současném Rusku a systémem certifikačních zkoušek pro cizince;
- jaké učebnice ruského jazyka jsou vydávány v Rusku pro cizince.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit základní koncepční rysy učebního souboru *Pojechali* pro žáky základní školy;
- vysvětlit základní koncepční rysy učebního souboru *Raduga a Raduga po-novomu* pro studenty středních škol;
- charakterizovat tematiku jednotlivých děl těchto učebnic a jejich součástí (učebnice, pracovní sešit, příručka učitele, zvuková nahrávka, příp. sbírka her či čítanka).

Klíčová slova kapitoly: učebnice ruštiny, příručka učitele, pracovní sešit, nahrávka k učebnici, sbírka her, čítanka, ruština jako cizí jazyk, ruské certifikační zkoušky pro cizince.

Průvodce studiem

Učebnice ve velké míře ovlivňuje proces vyučování, rozhoduje o výběru témat, o odstupňování a náročnosti učiva, často určuje cíle výuky a učební metody, stanovuje fáze výuky. Přestože každý jazyk je něčím specifický, což se musí nezbytně odrazit v příslušných učebnicích, současné učebnice cizích jazyků mají mnoho společných znaků.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usad'te a nenechte se nikým a ničím rušit.

2.1 Učebnice jako nedílná součást výuky cizího jazyka

Učebnice neztrácí svůj význam ani v době internetu a stále zůstává nejvýznamnější didaktickou pomůckou. Učebnice by však **neměla být pouze jediným didaktickým prostředkem**, který učitel používá. Učitel by měl brát učebnici pouze jako výchozí, podpurný materiál, snažit se být tvůrčí a přizpůsobit vyučování individuálním podmínkám ve třídě, byť by byla učebnice sebelépe zpracována.

Současné učebnice cizích jazyků mají mnoho společných znaků. Nedílnou součástí učebnice cizích jazyků bývá:

1. Zvuková nahrávka;
2. Pracovní sešit;
3. Příručka pro učitele (metodická příručka);
4. Sbíрка jazykových her.

Dále bude pozornost věnována **blíže charakteristice učebnic *Pojechali*, *Raduga* a *Raduga po-novomu***, které byly zvoleny z několika důvodů:

- Každá z nich je určena pro **jinou věkovou skupinu** studentů, a vyznačuje se proto určitými typickými znaky, které ji odlišují od ostatních.
- Tyto učebnice jsou **velmi kvalitně a promyšleně zpracovány** uznávanými odborníky ve svém oboru, jsou tedy reprezentativní.
- **Většina učitelů ruského jazyka je zná**, a při výběru vhodné učebnice pro svou výuku by o jedné z nich s velkou pravděpodobností uvažovali jako o možné variantě.

2.2 Učební soubor *Pojechali* – pro základní školy

Ediční řadě **sedmi učebních souborů** (učebnice, pracovní sešit, metodická příručka, CD a audiokazeta) **pro výuku ruského jazyka na základních školách** dal autorský kolektiv ve složení: PhDr. Hana Žofková CSc (současně je jednou z autorek učebního souboru *Raduga*), Mgr. Klauďie Eibenová (zkušená učitelka ruštiny a češtiny na ZŠ v Ostravě), PaedDr. Zuzana Liptáková, Ph.D. název *Pojechali*.

Vysvětlení volby neobvyklého názvu celého souboru nalezneme v úvodu učebnice samotné: „Víte, proč se učebnice jmenuje *Pojechali*? Když první kosmonaut světa Jurij Alexejevič Gagarin uslyšel povel ke startu rakety na oběžnou dráhu, řekl: *Поехали!* To znamenalo: Jedem! Do toho! Stejně úspěšný start přejeme i vám“ (Pojechali 2, 2004, 6).

Tuto ediční řadu lze využít pro výuku ruštiny prakticky **od jakéhokoliv ročníku (lze doporučit již od 3. ročníku ZŠ)**. Zmíněné učebnicové komplety ruského jazyka vycházejí vstřícně Národnímu plánu výuky cizích jazyků (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>), který stanovil od školního roku 2006/2007 povinnost vyučovat na základní škole dva cizí jazyky. Počáteční výuka (předazbukové, azbukové a poazbukové období) je založena na dokonalém zvládnutí zvukové stránky jazyka, proto je velká pozornost věnována úvodnímu ústnímu kurzu.

Autoři vycházejí ze zásad současné didaktiky cizích jazyků a ve své koncepci uplatňují především princip **komunikativnosti a rozvoj komunikativních kompetencí žáků**, kdy se děti učí přirozeně reagovat v běžných životních situacích přiměřeně svému věku. Jednotlivá zadání dávají žákům i učitelům návod, jak spojit učivo s tvořivou činností k rozvoji kritického myšlení při čtení a psaní. Velké množství různých typů úloh umožňuje individuální přístup jak k **talentovaným** žákům, tak i k žákům se **specifickými poruchami učení**.

Oproti jiným učebnicím ruského jazyka je v učebním souboru *Pojechali* kladen **velký důraz na hru, rytmus a pohyb** a výuka je propojena s hudební, výtvarnou a dramatickou výchovou.

Zpracování učiva vychází z faktu, že **ruština je jazykem blízce příbuzným mateřskému jazyku žáků**. Autoři učebního souboru proto zaujmají rozlišný přístup k jazykovým jevům podle jejich obtížnosti pro české žáky.

Velký důraz je kladen na **motivaci** žáků. Autoři se snaží aktivizovat žáky pomocí **her, říkanek, písniček, pohádek, rozmanitosti cvičení a prvků humoru**. Nedílnou součástí učebnice jsou barevné obrázky, které jsou dílem ilustrátorky Lucie Lomové.

Zadání cvičení:

Jednou ze zvláštností, kterými se učební soubor vyznačuje, je již zadání cvičení, které žákovi nepřikazuje, ale podává je příjemnou formou. Neříká „udělej“, ale „zkus udělat“ nebo se ptá „Dokážeš udělat?“, „Vzpomeneš si?“. Tento způsob je pro mladší žáky příjemnější a dává jim najevo, že se nic neděje, nezvládnou-li cvičení na výbornou.

Příklad:

Jedna ze spoluautorek učebního souboru K. Eibenová názorně předvedla na pracovním semináři pro učitele ruského jazyka *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 1?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka (10. 4. 2007) na katedře slavistiky FF OU praktické ukázky formulace zadání v učebnici.

(EIBENOVÁ, K.: Formulace zadání (Příloha č. 4). Materiály semináře *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 1?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU 10. 4. 2007.)

Úkol:

Přečtěte si formulace zadání a pokuste se vyjmenovat hlediska, kterými jsme se řídili při formulaci zadání?

A

Čteme text – *Město, ve kterém bydlím* (Pojechali 2, s. 86)

V textu jsou informace, které žák použije, když mluví o sobě: To je nemocnice, ve které jsem se narodil a pracuje tam tatínek. Tady je mat. škola, do které jsem chodil a teď tam chodí můj bratr. Do této školy chodili oba rodiče a teď sem chodím už šest let já... Celý text obsahuje informace, které může použít dítě ve vztahu k libovolnému městu a zároveň se objeví jeho krátký životopis a jeho rodina. Čistý osobnostní přístup.

Slovíčka jsou univerzální pro všechny jazyky, situace je přirozenější, nežli když děcko mluví o Moskvě, Londýně...

- a) Přečti si celý text pro sebe a vyber si úryvek, o kterém se domníváš, že bys ho použil, kdybys mluvil o sobě a svém městě. Nacvič si čtení.
- b) Každý ze třídy ať polohlasem přečte to, co si vybral.
- c) Zbyly vám některé části textu, které jste nečetli? Slitujte se nad nimi a přečtěte si je sborově.

d) Pro zdatné. Zkusíš povídat o svém městě? Můžeš se opírat očima o text nebo o mapku. Začni větou: Bydlím... 6. lekce, s. 87/16 *Pojechali 2*

B

Přiletěli k nám mimozemšťané

a) Vidělo je několik lidí. Každý je popisuje jinak. Který popis odpovídá obrázku?

b) Vyber si jeden popis mimozemšťana a barevně ho nakresli do PS s. 77. Porovnejte si své portréty.

c) Zvláštní dobrovolný domácí úkol. Určitě jsi také viděl(a) mimozemšťana. Uveď jeho popis i s nákresem (PS s. 77). 7. lekce, 82/20 *kontrola porozumění tichému čtení*

K zapamatování:

Doporučení K. Eibenové pro vlastní praxi:

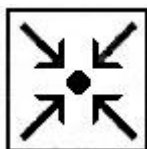
Každé učivo, i to sebenudnější, je možno prostřednictvím zadání motivovat tak, aby bylo alespoň pro některé žáky poutavější. Čím lehčí bude plnění zadání pro žáky, tím náročnější bude Vaše příprava.

Výběr témat

Výběr témat v učebním souboru *Pojechali* byl, až na první díl, ověřen sérií dotazníků pro děti na ZŠ, jejichž přání z velké části odpovídají tomu, co nabídli zkušení učitelé ruštiny. Učební soubor není v rozporu s platnými učebními osnovami, zároveň může být také inspirativním vodítkem při samostatném plánování výuky na základě RVP. Každou lekci může vyučující pojmout jako relativně samostatný projekt, na němž žáci pracují společně se svým učitelem.

Pro Vaše **rychlé seznámení se s obsahem všech dílů** souboru *Pojechali* uvádím v přehledech (formou tabulek) tematické zaměření jednotlivých dílů souboru *Pojechali*.

Příklad:

Pojechali 1

ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojechali 1: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2002, s. 3–5

Číslo lekce	Téma
Předazbukové období	
1	Ruské hlásky odlišné od češtiny. <i>Naučíš se odlišné hlásky od češtiny.</i>
2	Rodina. <i>Které výrazy chceš znát k tématu rodina?</i>
3	Domácí zvířata. <i>Které výrazy chceš znát k tématu domácí zvířata?</i>
4	Škola. <i>Které výrazy chceš znát k tématu škola?</i>
5	Shrnutí předchozích lekcí. <i>Co všechno už umíš?</i>
6	Jídlo. <i>Jako přídavek slovíčka k tématu jídlo.</i>
	Písničky. <i>Jestli chceš, zazpívej a zatancuj si.</i>
Azbukové období	
7	Ruská abeceda. <i>Seznámíš se s ruskou abecedou.</i>
8	Čtení 1. textu. Ruská abeceda. <i>Budeš číst první text rusky.</i>
9	Seznámení: Кто это? <i>Naučíš se číst to, co umíš říci.</i>
10	Seznámení: Как тебя зовут? <i>Čtením se naučíš důležité obraty.</i>
11	Seznámení a dotazy na bydliště. <i>Určitě si najdeš přátele přes internet.</i>
12	Rodina. <i>Čtení si procvičíš na známých slovech.</i>
13	Bydlení. <i>Určitě si poradíš s delším textem.</i>
14	Škola. <i>Přečteš si rozhovory žáků v nejmenované škole.</i>
15	Návštěva, narozeniny, vyprávění o sobě. Jídlo. <i>Přečteš si text, který obsahuje všechna písmena!</i>
	Texty z předazbukového období
	Dobrovolné čtení pro radost a potěšení

Jak můžeme vidět v tabulce, a jak bylo již zmíněno výše, učebnice Pojechali 1 je rozdělena na dvě období. V **předazbukovém** období se žáci učí pomocí poslechu, říkanek a lekce v učebnici jsou založeny na obrázcích. Žáci si sami vybírají slovíčka, která se chtějí k danému tématu naučit (jak napovídají názvy lekcí). Např. „*Které výrazy chceš znát k tématu domácí zvířata?*“.

V **azbukovém** období se žáci postupně seznamují s ruskou abecedou, učí se číst a psát. Proto se některá základní témata opakují a prohlubují.

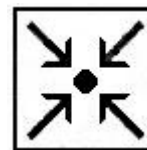
Metodická příručka k 1. dílu učebního souboru, kromě popisu koncepce celého učebního souboru a jeho jednotlivých součástí (učebnice, pracovní sešit, zvuková nahrávka), uvádí také poměrně obsáhle některé specifické problémy a náměty vyučovacích postupů počáteční etapy osvojování ruštiny (MP 1, 2002, s. 9–25) z pohledu jednotlivých řečových dovedností (poslech, nácvik výslovnosti, ústní vyjadřování, čtení, psaní a práce se slovní zásobou) a dále materiály k jednotlivým lekcím. Pojednání v příloze (s. 71–73) se věnuje **dětem se specifickými poruchami učení** na základních školách, jejich stručné

charakteristice a zejména hodnocení a klasifikaci žáků s vývojovou poruchou učení.

Příklad:

Pojechali 2

ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojechali 2: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2004, s. 3–5

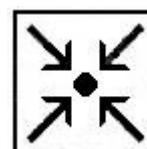
Číslo lekce	Téma
1	Rusko. <i>Lekce na přání Daniely: Když se učím rusky, chci o Rusku něco vědět.</i>
2	Slovíčka pro každou příležitost (společenské fráze). <i>Lekce na přání Gabriely: Chtěla bych znát taková slovíčka, která se hodí při každé příležitosti.</i>
3	Názvy dnů a měsíců. Čísla. <i>Lekce na přání Terezy: Chtěla bych umět názvy dnů, měsíců, počítat alespoň do sta. Mám ráda matematické hádanky. Ráda si hraju s čísly.</i>
4	Zájmy a koníčky, kdo co rád dělá. <i>Lekce na přání Dominika: Chtěl bych si umět popovídat o tom, co kdo rád dělá.</i>
5	Škola a školní předměty, rozvrh hodin. <i>Lekce na přání Anny: Chci si popovídat o škole, o předmětech, číst vtipy o škole.</i>
6	Hry, písničky, čtení komiksu. <i>Lekce na přání Ellen: Chtěla bych si číst komiksy, naučit se zase nějakou novou písničku nebo hru.</i>
7	Části těla, vzhled. <i>Lekce na přání Kristýny: Chtěla bych znát slovíčka, abych si mohla povídat třeba s nějakou Ruskou, jaký kdo je, kdo se mi líbí.</i>
8	Město. <i>Lekce na přání Vojtěcha: Mohl bych se dostat do situace, kdy bych měl Rusa provést naším městem. Potřeboval bych se naučit slovíčka.</i>
9	Pohádky. <i>Lekce na přání Kláry: Ráda čtu pohádky a chtěla bych je i v učebnici.</i>

Od 2. dílu učebního souboru začínají „**lekce na přání**“, tedy lekce, které byly vybrány podle dotazníků, které vyplnily děti na ZŠ a které zároveň neodporují učebním osnovám. Autoři zachovali názvy lekcí tak, aby zněly jako přání, což považují za velmi originální a pro žáky velmi motivační. Např. *Lekce na přání Vojtěcha: Mohl bych se dostat do situace, kdy bych měl Rusa provést naším městem. Potřeboval bych se naučit slovíčka.* (viz 8. lekce)

Příklad:

Na již zmiňovaném semináři pro učitele ruštiny se K. Eibenová věnovala tomuto dotazníkovému šetření:

(EIBENOVÁ, K.: Lekce na přání žáků (příloha č. 1). Materiály semináře *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 1?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU 10. 4. 2007.)

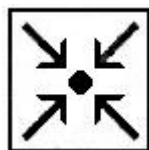

Úkol:

Porovnejte přání žáků s oficiálními tematickými okruhy. Co zjistíte?

Příklad: 1. přání: – *Když se učím rusky, chci o Rusku něco vědět – se vlastně rovná zeměpisu Ruska.*

Oficiální tematické okruhy: domov, rodina, bydlení, škola, volný čas a zájmová činnost, osobní dopis, formulář, dotazník, sport, péče o zdraví, stravování, město, oblékání, nákupy, příroda, počasí, člověk a společnost, cestování, sociokulturní prostředí příslušných jazykových oblastí a České republiky (RVP pro ZŠ).

2.2.1 Názvy lekcí v učebnicích *Pojechali*

Pojechali 2 (2004)

Daniela: Když se učím rusky, chci o Rusku něco vědět.

Gabriela: Chtěla bych znát taková slovíčka, která se hodí při každé příležitosti.

Tereza: Chtěla bych umět názvy dnů, měsíců, počítat alespoň do sta. Mám ráda matematické hádanky, ráda si hraji s čísly.

Anna: Chci si povídat o škole, číst vtipy o škole.

Ellen: Chtěla bych se naučit písničku, hru, číst komiksy.

Kristýna: Chtěla bych znát slovíčka, abych si mohla povídat s nějakou Ruskou, jaký kdo je.

Pojechali 3 (2005)

Jan: Mám zájem umět názvy států, jezdím s rodiči po Evropě.

Matěj: Nenašlo by se jedno slovo na všechno? Mně někdy z těch slovíček jde hlava kolem.

Markéta: Zajímalo by mě, jak v Rusku slaví Vánoce a Silvestra a jaké dárky si kupují.

Veronika: Chtěla bych si dopisovat s někým, kdo také píše rusky.

Eliška: Chtěla bych si povídat o obyčejných věcech.

Radka: Mohla by být lekce, ve které by nebyla mluvnice? Třeba jako časopis.

Pojechali 4 (2006)

Dominika: Chtěla bych umět provázet Rusy Prahou.

Většina žáků: Rádi se bavíme o psech, o tom, jakou mají povahu, co dělají.

Většina žáků: Chtěli bychom si povídat o sportu, o zajímavých sportovcích.

Marek: Líbil by se mi příběh o lidech a jejich problémech a my bychom je mohli řešit.

Petr: Chtěl bych si povídat o něčem, co není běžné, ale může se stát.

Kristýna: Zajímalo by mě, jaké problémy mají moji vrstevníci v Rusku, jak žijí a bydlí.

Dáte za pravdu autorkám, že až na výjimky se přání dětí shodují s oficiálními požadavky? I ta originální přání byla zařazena pod oficiální témata.

K zapamatování

Doporučení K. Eibenové pro vlastní praxi:

Co si z tohoto poznání můžete odnést pro svou práci? Už v prvních hodinách můžete zjišťovat u svých žáků, čemu se chtějí učit a později průběžně upozorňovat na to, čím přání se právě plní. Na základě přání jednotlivců můžete hodiny doplňovat materiálem, o který byl projevem zájem. Žáci získají dojem, že se podílejí na náplni výuky.

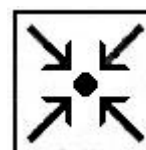
Také **metodická příručka k 2. dílu** obsahuje zajímavé přílohy: **Společný evropský referenční rámec pro jazyky** (požadavky úrovně A1); **ruské repliky učitele**, s jejichž pomocí učitel vede hodinu v ruštině (*Русский язык на уроке – Что мы будем делать?*) (MP 2, 2004, s. 35–38).

Příklad:

Pojechali 3

ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojechali 3: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2005, s. 3–4

Číslo lekce	Téma
	Minizpěvník
1	Názvy států. <i>Lekce na přání Jana: Mám zájem umět názvy států, protože jezdím s rodiči po celé Evropě.</i>
2	Pohádky, hry se slovy. <i>Lekce na přání Báry: Mám ráda ty pohádky pana Wericha, v nichž si hraje se slovy. Vyberte podobné i v ruštině.</i>
3	Univerzální slovo na všechno. <i>Lekce na přání Matěje: Nenašlo by se jedno slovo na všechno? Mně někdy z těch slovíček jde hlava kolem.</i>
4	Svátky a zvyky. <i>Lekce na přání Markéty: Zajímalo by mě, jak v Rusku slaví Vánoce a Silvestra a jaké dárky si kupují.</i>
5	Psaní dopisu, vyprávění o sobě, svých zájmech. <i>Lekce na přání Veroniky: Chtěla</i>

	<i>bych si dopisovat s někým, kdo se tu učí rusky.</i>
6	Denní program. <i>Lekce na přání Elišky: Chtěla bych si povídat o obyčejných věcech.</i>
7	Lekce jako časopis. <i>Lekce na přání Radka: Mohla by být lekce, ve které by nebyla mluvnice. Třeba jako časopis.</i>

V tomto díle se objevila dvě obzvláště **nevšední přání žáků**. První bylo splněno ve 3. lekci – *lekci na přání Matěje: Nenašlo by se jedno slovíčko na všechno? Mně někdy z těch slovíček jde hlava kolem.* Autoři vybrali a rozpracovali lekci na slovo „*uðmu*“. Druhým velmi originálním nápadem byla 7. lekce – *lekce na přání Radka: Mohla by být lekce, ve které by nebyla mluvnice? Třeba jako časopis.* Tato lekce skutečně vypadá jako časopis, neobsahuje žádné poučky, pouze zábavné články, hry, testy, vtipy apod.

Metodická příručka k 3. dílu uvádí doplňkový materiál v podobě **her k jednotlivým lekcím** (MP 3, 2005, s. 36–44).

Příklad:

Pojechali 4

ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojechali 4: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2006, s. 3–5

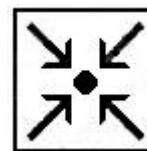
Číslo lekce	Téma
	Minizpěvník
1	Město Praha. <i>Lekce na přání Dominiky: Chtěla bych umět provádět Rusy Prahou.</i>
2	Povídání o psech. <i>Lekce na přání většiny žáků: Rádi se bavíme o psech, o tom, jakou mají povahu, co umějí dělat.</i>
3	Sport. <i>Lekce na přání většiny žáků: Chtěli bychom si povídat o sportu, o zajímavých sportovcích.</i>
4	Lidé a jejich problémy. Roční období. <i>Lekce na přání Marka: Líbil by se mi příběh o lidech a jejich problémech a my bychom je mohli řešit.</i>
5	Kosmonautika. <i>Lekce na přání Petra: Chtěl bych si povídat o něčem, co není běžné, ale může se to stát.</i>
6	Život a bydlení v Rusku. <i>Lekce na přání Kristýny: Zajímalo by mne, jaké problémy mají vrstevníci v Rusku, jak žijí a bydlí.</i>
7	Lekce jako časopis. <i>Lekce na přání Radka: Mohla by být lekce třeba zase jako časopis?</i>
	Blahopřejeme! Ověřte si, co již umíte!

I **metodická příručka ke 4. dílu** (MP 4, 2006) je obohacena o **Příklady úloh k jednotlivým lekcím pro samostatnou práci žáků na internetu** (s. 44–45) a **Doplňkový materiál k jednotlivým lekcím** (s. 46–54).

Příklad:

Pojechali 5

ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojechali 5: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2008, s. 3–5

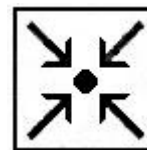

Číslo lekce	Téma
	Minizpěvník
1	Zajímavosti o Rusku. <i>Lekce na přání většiny žáků: chtěli bychom se více dozvědět o Rusku. I nějaké zajímavosti.</i>
2	Školy v Rusku. <i>Lekce na přání Aleny: Zajímalo by mě, jak to vypadá v ruských školách. Chodí žáci v uniformách jako v Anglii?</i>
3	Škola, předměty. <i>Lekce na přání několika žáků: Také mají v Rusku potíže s učiteli?</i>
4	Zdraví. U lékaře. <i>Lekce na přání Viktorie: Potřebovala bych se umět domluvit, kdyby se mi něco stalo, kdybych měla třeba úraz.</i>
5	Auta a jiné dopravní prostředky. Doprava. <i>Lekce na přání Martina: Chtěl bych lekci o autech a dopravě.</i>
6	Počítače. <i>Lekce na přání Pavla: Baví mne počítače, tak něco o nich.</i>
7	Lekce jako časopis. <i>Lekce na přání Simony: Už se těším na časopis.</i>
	Co už umím? Ohodnot' se! Jedná se o přehled dovedností úrovně B1 podle Evropského referenčního rámce a portfolia. Žáci mají samostatně pročítat a zaškrtnout dovednosti, které již zvládli.

Příklad:

Pojechali! – rychlý start

EIBENOVÁ, K. – ŽOFKOVÁ, H.: Pojechali – rychlý start. Albra, Praha 2009.

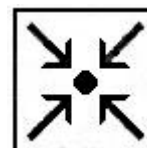

Tímto speciálním svazkem autoři vychází vstříc požadavkům škol. Velmi zjednodušeně řečeno tato učebnice představuje **průřez prvním a druhým dílem Pojechali** a umožňuje tak pozdější začátek výuky ruštiny. Zkráceno je zejména předzabukové období a celá koncepce je přizpůsobena mentalitě starších žáků. http://www.spl-prace.cz/katalog_r.htm

Příklad:

Pojechali – Čítanka 1

EIBENOVÁ, K. – ŽOFKOVÁ, H.: Pojechali – čítanka 1. Albra, Praha 2009.

Čítanka ruských textů **pro začínající čtenáře mladšího a středního školního věku ZŠ** a nižších ročníků víceletých gymnázií vede žáky k práci s původními ruskými texty, které svým stupněm náročnosti odpovídají úrovni A1.

Připravované tituly:

- **Pojechali – Čítanka 2; Pojechali – Čítanka 3**
- **Pojechali 6**

Závěrečný díl plánovaného souboru, určený v klasickém členění výuky pro 9. ročník základní školy vyjde v roce 2010.

http://www.spl-prace.cz/katalog_r.htm

2.3 Učební soubor *Raduga a Raduga po-novomu* – pro střední školy

Učební soubor *Raduga* je dílem čtyř autorů (Prof. PhDr. Stanislava Jelínka CSc., PaedDr. Jany Folprechtové CSc., PhDr. Radky Hříbkové CSc. a PhDr. Hany Žofkové CSc.) a byl vydán nakladatelstvím Fraus v Plzni.

Učební soubor se skládá ze tří dílů, které jsou víceméně v souladu s požadavky učebních osnov pro 1.–4. ročník středních škol. Základem každého dílu je **učebnice**, na kterou navazuje **pracovní sešit**, **zvuková nahrávka** na audiokazetách, **metodická příručka** a **sbírky** jazykových a komunikativních **her**.

Učebnice je založena na **ucelené lingvodidaktické koncepci**. **Koncepční rysy**, jimiž se tento učebnicový soubor vyznačuje, jsou charakterizovány v metodické příručce k 1. dílu a stručněji také v metodické příručce ke 2. dílu:

- 1.** Komunikativní zaměření výuky;
- 2.** Spojení komunikativně funkčního hlediska s hlediskem systémovým;
- 3.** Důraz na přirozenost vyjadřování v souladu s živou ruštinou;
- 4.** Zřetel k mateřskému jazyku;
- 5.** Zřetel k reáliím;
- 6.** Zásoba úloh a cvičení;
- 7.** Rozvíjení učebních dovedností žáků;
- 8.** Tři linie uspořádání učiva – učivo je podáváno ve třech paralelních liniích, které jsou tematicky propojeny. **Základní** linie obsahuje učivo, které by měli zvládnout všichni žáci. **Docvičovací** cvičení jsou určena žákům, kteří si potřebují látku procvičit důkladněji. **Rozšiřující** materiály obsahují kratší texty, písně, různé zajímavosti, seznamy rozšiřující slovní zásoby apod. Toto uspořádání učiva umožňuje učiteli snáze se přizpůsobit individuálnímu tempu jednotlivých žáků.
- 9.** Využití názornosti;
- 10.** Motivační aspekt.

Výběr témat

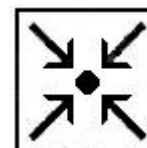
Výběr **témat** jednotlivých lekcí odpovídá zhruba požadavkům ke společné části maturitní zkoušky (viz Katalog požadavků ke společné části maturitní zkoušky v roce 2004, ruský jazyk, 2000).

Příklad:

Raduga 1

JELÍNEK, S. – FOLPRECHTOVÁ, J. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H.:

Raduga 1. FRAUS, Plzeň 1996

Číslo lekce	Téma
1	Představování.
2	Pozdravy, seznamování.
3	Osobní charakteristika.
4	Telefonní rozhovor.
5	Rodina a zaměstnání.
6	Zájmy. Týdenní program.
7	Návštěva divadla. Zájmy.
8	Škola.
9	Město. Nakupování.
10	Prohlídka města. Cestování.

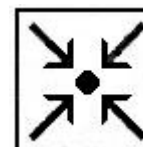
První díl učebnice doplňuje **sbírka her** (FOLPRECHTOVÁ, J. – ŽIŽKOVÁ, I.: Jazykové a komunikativní hry 1. FRAUS, Plzeň 2003).

Příklad:

Raduga 2

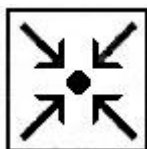
JELÍNEK, S. – FOLPRECHTOVÁ, J. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H.:

Raduga 2. FRAUS, Plzeň 1997

Číslo lekce	Téma
1	Setkání přátel po časovém odstupu.
2	Vzhled člověka.
3	Osobní vlastnosti lidí.
4	Turistika a cestování. Počasí a roční období.
5	Životní prostředí, ekologie.
6	Hotel, letiště, nádraží.
7	Stravování.
8	Životní styl, péče o zdraví.

I k tomuto dílu učebnice patří **sbírka her** (FOLPRECHTOVÁ, J. – VÝCHOPŇOVÁ, J.: Jazykové a komunikativní hry 2. FRAUS, Plzeň 2004).

Příklad:

Raduga 3

JELÍNEK, S. – FOLPRECHTOVÁ, J. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H.:

Raduga 3. FRAUS, Plzeň 1999

Číslo lekce	Téma
1	Výuka cizích jazyků, mezinárodní certifikáty.
2	Bydlení.
3	Sport. Zdraví a životní styl.
4	Firmy a jejich služby. Obchodní korespondence.
5	Cestování po Rusku, život v Rusku.

Sbírka her nechybí ani jako doplněk 3. dílu učebnice (FOLPRECHTOVÁ, J. – KŘEČKOVÁ, E.: Jazykové a komunikativní hry na pokročilém stupni výuky. Montanex, Ostrava 2006).

Z výčtu témat všech dílů je patrná **postupná gradace nároků kladených na žáky**.

Raduga po-novomu

V letech 2007 až 2009 byly vydány první tři díly **pětidílného přepracovaného učebního souboru Raduga**, pod názvem **Raduga po-novomu**, který je dílem Prof. PhDr. Stanislava Jelínka CSc., prof. Ljubov Fjodorovny Alexejevové DrSc., PhDr. Radky Hříbkové CSc. a PhDr. Hany Žofkové CSc. Soubor je tvořen učebnicí, pracovním sešitem, příručkou pro učitele a zvukovou nahrávkou (audiokazetu nahradilo CD).

Učební soubor zachovává všechny rysy, které se osvědčily u starého vydání Radugy, tedy zřetel k mateřskému jazyku žáků, rozdělení učiva na 3 linie (základní, docvičovací a rozšiřující materiály), komunikativní zaměření výuky, názornost či zřetel k reáliím.

Jednotlivé díly jsou méně objemné (knihy jsou zhruba o polovinu tenčí), což žáci i učitelé jistě ocení. Nová edice souboru se na první pohled liší především **modernějším grafickým zpracováním** (ilustrace nahradily z větší části fotografie). Rozdílné je také uspořádání prezentovaného materiálu či střídání jednotlivých řečových dovedností.

V přehledu témat jednotlivých dílů nové série jsou **tučně vyznačena** témata, která jsou **zařazena nově (či na jiném místě)** oproti původní verzi učebnice.

Příklad:

Raduga po-novomu 1

JELÍNEK, S. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H. – ALEXEJEVA, L.:

Raduga po-novomu 1. FRAUS, Plzeň 2007, s. 3–5

Společný evropský referenční rámec (SERR) – úroveň A1

Číslo lekce	Téma
1	Představování.
2	Pozdravy, seznamování.
3	Osobní charakteristika.
4	Na návštěvě. Telefonní rozhovor.
5	Rodina a zaměstnání.
6	Profese.

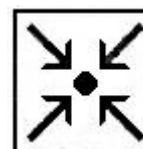
Příklad:

Raduga po-novomu 2

JELÍNEK, S. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H. – ALEXEJEVA, L.:

Raduga po-novomu 2. FRAUS, Plzeň 2008, s. 3–4

Společný evropský referenční rámec (SERR) – úroveň A1

Číslo lekce	Téma
1	Jazykové kurzy. Setkání přátel po časovém odstupu.
2	Ve škole.
3	Orientace ve městě, doprava.
4	Nákupy.
5	Moskva a Petrohrad.
6	Praha.

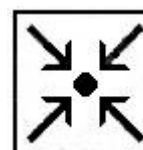
Příklad:

Raduga po-novomu 3

JELÍNEK, S. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H. – ALEXEJEVA, L.:

Raduga po-novomu 3. FRAUS, Plzeň 2009, s. 3–4

Společný evropský referenční rámec (SERR) – úroveň A2

Číslo lekce	Téma
1	Setkání známých, jak se komu daří, co je nového.
2	Vzhled člověka, jak kdo vypadá, kdo je komu podobný.
3	Jak se kdo obléká.
4	Osobní vlastnosti člověka, jeho povaha.
5	Počasí, roční období, cestování, časové údaje.

Orientační charakteristika obsahu 4. a 5. dílu učebního souboru

Jedna z autorek učebnice, Hana Žofková, prezentovala orientační charakteristiku dalších dílů učebnice *Raduga po-novomu* na workshoptu pro učitele ruštiny na katedře slavistiky FF OU – *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 2?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka (25. 4. 2008).

Žofková, H.: Nové koncepční prvky v učebním souboru *Raduga po-novomu* (workshop). Materiál z cyklu pracovních seminářů *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 2?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU, 25. 4. 2008.

Příklad:

Raduga po-novomu 4

Společný evropský referenční rámec (SERR) – úroveň **A2**

Číslo lekce	Téma
1	Ochrana životního prostředí, zeměpisné údaje.
2	
3	Na letišti, na nádraží, v hotelu. Uvítání a odjezd hosta.
4	
5	V restauraci, v jídelně, stolování, nákupy.
6	
7	Životní styl, péče o zdraví.

Příklad:

Raduga po-novomu 5

Společný evropský referenční rámec (SERR) – úroveň **B1**

Číslo lekce	Téma
1	Význam znalosti cizích jazyků. Důvody pro studium ruštiny. Zkušenosti a názory účastníků mezinárodní olympiády ruského jazyka. Mezinárodní certifikát z ruského jazyka.
2	
3	Rodinné vztahy, domov a byt. Uzavírání sňatku. Zařizování bytu.
4	
5	Sport. Olympijské hry. Paralympiáda. Péče o zdraví.
6	Mezinárodní kontakty firem. Základy obchodního jednání, uzavírání obchodní smlouvy aj.

2.4 Zahraniční učebnice ruštiny pro cizince

V Rusku je vydáváno hodně učebnic ruštiny pro cizince, v ruské metodice se tento směr označuje jako „методика РКИ“ (РКИ = русский язык как иностранный).

Tato metodika RKI existuje ve třech podobách:

- **teoretická vědecká** metodika;
- **teoretická učební** metodika;
- **praktická učební** metodika – připravuje budoucí odborníky – učitele ruštiny jako cizího jazyka – pro práci s posluchači.

Termín „русский язык как иностранный“ (РКИ) se začal používat ve druhé polovině 20. století v souvislosti s rozvojem výuky cizinců a v současnosti je součástí celého systému pojmů, schválených zákonodárci RF:

- ruský jazyk jako **státní jazyk** RF (русский язык как государственный язык РФ);
- ruský jazyk jako **mateřský jazyk** (русский язык как родной);
- ruský jazyk jako **jazyk nemateřský** (русский язык как неродной);
- ruský jazyk jako **cizí jazyk** (русский язык как иностранный).

Podpora výuky ruštiny a ruštiny pro cizince se ze strany ruského státu projevila v roce **2007** tím, že byl tento rok na základě rozhodnutí prezidenta RF vyhlášen **mezinárodním Rokem ruského jazyka** (právě v roce 40. výročí vzniku Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury MAPRJAL). Veškeré akce (festivaly, fóra rusistů, vědecké konference, metodické semináře, kulaté stoly aj.), které byly pořádány v tomto roce, byly zaměřeny na **upevnění pozic ruštiny v Rusku i v zahraničí, na šíření ruštiny a ruské kultury** v různých zemích světa. Prezident V. Putin tehdy konstatoval, že ruština je **jazykem globální komunikace** a že je čtvrtým jazykem z hlediska svého rozšíření ve světě.

V Rusku byl vypracován **system testů**, hodnotících úroveň znalostí ruštiny v rámci všech čtyř druhů řečových dovedností (mluvení, čtení, poslech a psaní)

a také v oblasti gramatiky a lexikální složky. Ruští odborníci vypracovali **jednotný certifikační systém se stupnicí šesti úrovní hodnocení znalostí ruštiny.**

Tuto stupnici tvoří:

- **элементарный** уровень (ЭУ);
- **базовый** уровень (БУ);
- **пороговый** уровень (РКИ-1);
- **промежуточный** уровень (РКИ-2);
- **продвинутый** уровень (РКИ-3);
- **сверхпродвинутый** уровень (РКИ-4).

Ruská škála je v souladu se stupni hodnocení zemí EU a jejich Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SEERR), tvořeného šesti stupni: **začátečník (A1, A2); středně pokročilý uživatel (B1, B2); vyspělý uživatel (C1, C2).**

Пříklad:

Z pestré nabídky produkce mnoha ruských vydavatelství, která se specializují na učebnice ruštiny pro cizince a metodickou literaturu, bylo zvoleno vydavatelství FLINTA v Moskvě, s jehož tituly mám výbornou osobní zkušenost.

V rámci 14 tematických řad vydávaných publikací je zahrnuta i řada „**Речь, язык, общение**“ a také „**Русский язык как иностранный**“.

<http://www.flinta.ru/company.php>

ИНФОРМАЦИЯ ОБ ИЗДАТЕЛЬСТВЕ

Издательство «Флинта» специализируется на **выпуске учебных книг гуманитарного профиля для высшей школы.** С 1996 г. выпустило в свет около 600 наименований книг. Учебники и учебные пособия рассчитаны на массовое использование в практике школьного и вузовского обучения, проходят экспертизу Министерства образования и науки, УМО педагогических и классических вузов РФ.

Как и раньше, в изданиях «Флинта» продолжает соблюдать четыре основных принципа: ориентация учебных материалов на получение их потребителем практических навыков; расширение географии привлекаемых к сотрудничеству авторов, а следовательно, усиление творческого потенциала какого-либо направления в учебном процессе; поддержка оригинальных авторских программ и методик; подготовка и выпуск учебных изданий комплектами.

Ведущие тематические направления:

- **Речь, язык, общение**
- Риторика
- Русская литература и литературоведение
- Зарубежная литература
- **Русский язык как иностранный**
- История журналистики
- Латинский язык
- Иностранный язык
- Психология, педагогика
- Валеология
- Бизнес
- Политология, социология, философия, культурология
- Экономика, право
- Сборники учебных программ

Shrnutí kapitoly

- Dozvěděli jste se obecnou charakteristiku učebnice cizího jazyka a její význam pro výuku. Dále jste se poměrně detailně seznámili s moderními učebními soubory, které byly vydány v ČR pro výuku ruštiny. Již znáte učební soubor *Pojechali* pro základní školy a soubor *Raduga po-novomu* pro střední školy.
- Taktéž máte představu o situaci výuky ruštiny jako cizího jazyka v Rusku, o systému testování cizinců, jeho škále a získali jste tip na vydavatelství, které se věnuje této problematice.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Jaké charakteristické znaky jsou typické pro učební soubor *Pojechali*?
2. Čím se liší soubor *Raduga* a *Raduga po-novomu*?
3. Existuje v Rusku systém testování cizinců z ruského jazyka? Jak se jmenuje? Jaká je jeho škála?

Úkoly k textu:

1. Porovnejte strukturu a pojetí lekce ke stejnému tématu Škola v učebnici *Pojechali 2* (5. lekce) a *Raduga po-novomu 2* (2. lekce).

Citovaná a doporučená literatura

- EIBENOVÁ, K. – ŽOFKOVÁ, H.: *Pojechali – čítanka 1*. Albra, Praha 2009.
- EIBENOVÁ, K.: Formulace zadání (Příloha č. 4). Materiály semináře *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 1?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU 10. 4. 2007.
- EIBENOVÁ, K.: Lekce na přání žáků (příloha č. 1). Materiály semináře *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 1?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU 10. 4. 2007.
- FOLPRECHTOVÁ, J. – ŽIŽKOVÁ, I.: *Jazykové a komunikativní hry 1*. FRAUS, Plzeň 2003.
- FOLPRECHTOVÁ, J. – VÝCHOPŇOVÁ, J.: *Jazykové a komunikativní hry 2*. FRAUS, Plzeň 2004.
- FOLPRECHTOVÁ, J. – KŘEČKOVÁ, E.: *Jazykové a komunikativní hry na pokročilém stupni výuky*. Montanex, Ostrava 2006.
- CHMUROVÁ, E.: *Problematika lexikálního učiva v současných českých učebnicích ruského jazyka*. Diplomová práce. Katedra slavistiky FF OU, 2009.
- JELÍNEK, S. – FOLPRECHTOVÁ, J. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H.: *Raduga 1., 2., 3*. FRAUS, Plzeň 1996, 1997, 1999. (Učebnice, metodická příručka, pracovní sešit, audiokazety.)

- JELÍNEK, S. – HŘÍBKOVÁ, R. – ŽOFKOVÁ, H. – ALEXEJEVA, L.: Raduga po-novomu 1–3. FRAUS, Plzeň 2007, 2008, 2009. (Učebnice, pracovní sešit, příručka učitele, CD.)
- ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojehali 1–5: učebnice ruštiny pro základní školy a víceletá gymnázia. Albra, Praha 2002–2008 (Učebnice, pracovní sešit, metodická příručka, CD.)
- ŽOFKOVÁ, H. – EIBENOVÁ, K. – LIPTÁKOVÁ, Z.: Pojehali – rychlý start. Albra, Praha 2009. (Učebnice, pracovní sešit, metodická příručka, CD.)
- ŽOFKOVÁ, H.: Nové koncepční prvky v učebním souboru Raduga po-novomu (workshop). Materiál z cyklu pracovních seminářů *Jak učit ruštinu a vzájemně se nenudit 2?* aneb netradiční metody výuky cizího jazyka. Katedra slavistiky FF OU, 25. 4. 2008.

- <http://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-plan-vyuky-cizich-jazyku>
- http://www.novamaturita.cz/sqlcache/Rusky_jazyk_zakladni.pdf
- http://www.novamaturita.cz/sqlcache/Rusky_jazyk_vyssi.pdf
- <http://www.flinta.ru/>

- Сайт информ. поддержки Единого Гос. Экзамена в компьютерной форме
<http://www.ege.ru>
- Федеральная система централизованного тестирования
<http://www.rostest.runnet.ru>

3 Příprava na hodiny ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- jak by měla vypadat příprava učitele na vyučovací hodinu.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit smysl přípravy učitele na vyučovací hodinu,
- objasnit její základní součásti,
- charakterizovat úkoly pro tvorbu přípravy do vyučování.

Klíčová slova kapitoly: příprava na vyučovací hodinu, projektování vyučování.

Průvodce studiem

Přípravu učitele na konkrétní vyučovací hodinu je třeba považovat za součást jeho řídicí činnosti a funkce v procesu edukace. Těžiště přípravy učitele na vyučování spočívá v plánování výuky jednotlivých vyučovacích hodin. Příprava učitele na vyučovací hodinu je nezbytně nutná pro každého učitele bez ohledu na délku jeho pedagogické praxe (příprava učitele s dlouholetou praxí na daném typu školy se bude lišit od přípravy začínajícího učitele). Každý z nich si ale určitou přípravu na hodinu vytvořit musí.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

3.1 Co si o písemné přípravě myslí odborníci?

Z odborné metodické literatury jsem vybrala některé názory na funkci a podobu písemné přípravy učitele pro jeho pedagogickou činnost.

M. Pejhovská (Kurelová, 1990, 237) se zabývá plánováním v činnosti učitele, které tvoří systém. **Završením jeho plánovací činnosti** je právě příprava na vyučování.

V písemné přípravě učitele na vyučování se výrazně uplatňuje:

- kvalifikovanost;
- odborná a metodická úroveň učitele;
- jeho pracovní zkušenosti;
- schopnost aplikovat pedagogickou teorii v praxi.

S. Rys (1978, 58) uvádí **sled otázek a problémů**, které by si měl klást především **začínající učitel**, jestliže promýšlí přípravu na vyučovací hodinu a bere v úvahu všechny činitele i podmínky, jež mohou jeho práci v průběhu hodiny ovlivnit.

1. Cíl: *Co chci, co zamýšlím?*
2. Prostředky a cesty: *Jakými prostředky a jakými cestami chci cíle dosáhnout?*
  - 2.1. Věcný obsah: nástin obsahu učiva.
  - 2.2. Metodika: volba vyučovacích metod, didaktických pomůcek a techniky, metodický postup.
3. Zvláštní didaktická hlediska:
  - *Co z učiva je pro žáky nejobtížnější?*
  - *Jak budu žáky aktivizovat?*
  - *Jak zajistím časovou a obsahovou kontinuitu obsahu učiva?*
  - *Jak zajistím diferencovaný a individuální přístup k žákům?*
  - Vypracování systému otázek k procvičení a ověření osvojeného učiva.
  - Vypracování systému úkolů k procvičování a upevnění učiva (včetně domácí práce pro žáky).
  - Jiná hlediska (např. hygienická).
4. Výchovné možnosti: *Jak mohu učiva v průběhu vyučování výchovně využít?* (Se zřetelem k celku školní třídy i k jednotlivcům.)
5. Organizace vyučovací hodiny:
  - *Které pracovní podmínky si musím zabezpečit?* (Pomůcky, organizaci prostoru aj.)
  - *Jaký organizační typ vyučovací hodiny bude mé metodické koncepci nejlépe odpovídat?*

6. Časový projekt vyučovací hodiny:
  - *Kolik času mohu věnovat jednotlivým fázím vyučovací hodiny?*
  - *Kolik času si vyžádá domácí příprava žáků na další vyučovací hodinu? Je účelná?*
7. K realizaci přípravy:
  - *Jak budu zajišťovat součinnost žáků?*
  - *Jak budu zjišťovat pracovní výsledky žáků?*

Každá písemná příprava musí obsahovat **základní údaje**, které může použít jak učitel, tak i ti, kteří se zabývají jeho pracovními výsledky.

Základní údaje jsou:

1. učební předmět, třída, datum a číslo hodiny v rámci příslušného tématu;
2. téma vyučovací hodiny;
3. cíl vyučovací hodiny (vzdělávací);
4. vyučovací pomůcky;
5. struktura a metodický postup vyučovací hodiny (tato část přípravy bývá nejpodrobnější).

Modelová struktura přípravy na vyučování (Tupý, 1982):

1. Údaje o časovém rozvržení vyučovací hodiny:
  - rámcový odhad, který připouští tolerantní odchylky.
2. Činnost učitele:
  - stručný, přehledný a úplný soupis všech vyučovacích postupů, zásahů a úkonů učitele ve vyučovací hodině;
  - této části přípravy by měl učitel věnovat největší pozornost.
3. Činnost žáků.
4. Učivo, pomůcky.

Písemná příprava na **hodinu ruského jazyka** se podle M. Hály a S. Kresty (Hála – Kresta, 1977, 112) skládá ze tří částí:

Část A

Konkrétní jazykové a neязыkové cíle – logicky a jazykově správně formulované.

1. - Pomůcky a domácí úkoly, které se stanovenými cíli úzce souvisejí a usnadňují jejich splnění.
2. - Pořadí hlavních složek s uvedením přibližné doby, kterou každé z nich chceme věnovat.

Hlavními složkami jsou:

1. **Řečové dovednosti** (poslech, čtení, mluvení a psaní), které by měla obsahovat každá vyučovací hodina v nižších ročnících (ve vyšších ročnících by měly být ve vyuč. hodině pokaždé zastoupeny mluvení a poslech).
2. **Jazykové prostředky** (zvuková stránka jazyka, mluvnické, slovní zásoba, pravopis).
3. **Jiné činnosti**, které přispívají k praktickému osvojení jazyka (práce se slovníky, odhadování významu neznámých slov apod.).

Část B

Základní prvky vyučovací hodiny: zahájení hodiny, kontrola domácího úkolu, procvičování nebo opakování probraného učiva, rozvoj řečových dovedností a s nimi souvisejících vědomostí, plnění poznávacích úkolů, uložení a vysvětlení domácí úlohy, zakončení hodiny. Jejich pořadí a počet závisí na konkrétních podmínkách. Podrobný popis metodických postupů.

Část C

Jazyková příprava – veškeré ruské (české) pokyny zadané žákům v hodině.

Neotřelý názor na dnešního učitele vyslovil britský odborník Ch. Kyriacou (1996 – český překlad), jenž popsal **sedm klíčových dovedností**, které ve svém celku představují obsah pedagogické kompetence učitele.

Jinak řečeno – je to v podstatě popis **kompetence zkušeného učitele**, zahrnující následující složky:

1. **Plánování a příprava:** dovednosti podílející se na výběru vzdělávacích cílů dané učební jednotky, volbě cílových dovedností (výstupů),

kteří mají žáci na konci lekce zvládnout, a dovednosti volit nejlepší prostředky pro dosažení těchto cílů.

2. **Realizace vyučovací jednotky:** dovednosti potřebné k úspěšnému zapojení žáků do učební činnosti, obzvláště ve vztahu ke kvalitě vyučování.

3. **Řízení vyučovací jednotky:** dovednosti potřebné k takovému řízení a organizaci studijních činností odehrávajících se během učební jednotky, aby byla udržena pozornost žáků, jejich zájem a aktivní účast na výuce.

4. **Klima třídy:** dovednosti potřebné pro vytvoření a udržení kladných postojů žáků vůči vyučování a jejich motivace k aktivní účasti na probíhajících činnostech.

5. **Kázeň:** dovednosti potřebné k udržení pořádku a k řešení všech projevů nežádoucího chování žáků.

6. **Hodnocení prospěchu žáků:** dovednosti potřebné k hodnocení výsledků žáků, aplikované jak při formativním hodnocení (tedy hodnocení s cílem napomoci dalšímu vývoji žáka), tak při hodnocení sumativním (tedy vedení záznamů a formulace zpráv o dosažených výsledcích).

7. **Reflexe vlastní práce a evaluace:** dovednosti potřebné pro hodnocení (evaluaci) vlastní pedagogické práce s cílem zlepšit svou budoucí činnost.

Každá z těchto dovedností je popsána detailněji souborem dílčích činností, které musí učitel provádět, aby byl profesionálně úspěšný. Uvedme jako příklad z takto vymezené kompetence tu její složku, jež se týká první klíčové dovednosti, tj. *učitelovy plánovací a přípravné práce*. Podle Kyriacoua (1996, 25) musí učitel plánovat a připravovat:

- plán vyučovací hodiny s **jasnými a vhodnými záměry a cíli**;
- obsah, metody a struktura, zvolené pro vyučovací hodinu, musí **odpovídat tomu, co se mají žáci naučit**;
- **vyučovací hodina** musí být naplánována tak, aby **navazovala na dřívější výuku** a umožňovala návaznost příští výuky;
- **materiály a pomůcky** mají být **včas a dobře připraveny** a zkontrolovány;
- při veškerém plánování a přípravě je třeba brát v úvahu **situaci žáků a širší kontext**;

- hodina musí být plánována tak, aby **vyučování upoutalo** a udrželo **pozornost žáků, jejich zájem a aktivní účast.**

(<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=966>)

Příklad:

Úkoly pro základní přípravu na hodinu ruštiny (Šperlová, 1996, 17)

1. Prostudování ročního rozvržení učiva.
2. Zvolení tématu nového učiva pro danou vyučovací hodinu.
3. Posouzení návaznosti nového učiva na učivo minulé hodiny.
4. Nalezení vztahů nového učiva k jiným vyučovacím předmětům.
5. Předvídání známého učiva pro žáka, např. z českého jazyka.
6. Vybavení si žáků, pro které je učivo stanoveno (zejména jejich charakter, zájmy, nálady apod.).
7. Představa učebny, kde se bude učivo vyučovat.
8. Vymezení, čemu se žák v hodině naučí v oblasti komunikování (tj. formulace komunikativního cíle hodiny).
9. Vytyčení, čemu se žák v hodině naučí v oblasti reálií (tj. určení informativního, poznávacího cíle hodiny).
10. Stanovení, čemu se žák v hodině naučí z oblasti výchovné (tj. konkretizace formativního, výchovného cíle hodiny).
11. Provedení analýzy nového učiva s posouzením návaznosti na předchozí hodinu/hodiny.
12. Zařazení názorných pomůcek a technických prostředků, včetně vyhledání nahrávek, obrázků apod.
13. Výběr bloků cvičení, textů, gramatických přehledů apod.
14. Volba vyučovacích a metodických postupů.
15. Určení učebních forem pro žáka.
16. Porovnání možností vyučování a stanoveného cíle hodiny.
17. Zpracování struktury hodiny s časovou dotací pro její fáze.
18. Promyšlení vyučovacího postupu v hodině.
19. Ujasnění uzlových bodů vyučovací hodiny.
20. Zapamatování si uzlových bodů vyučovací hodiny (v případě potřeby, zejména u začínajícího učitele, lze zapamatování provést formou hry před zrcadlem nebo doma s příbuznými).

21. Kontrola úplnosti přípravy na hodinu.

Příprava učitele na vyučování je podána zajímavou formou na portálu pro informační gramotnost – **Infogram**, který vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR .

(<http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1320>).

Hlavním cílem projektu je vytvořit online nástroje sloužící jako podpora rozvoje informačního vzdělávání na českých vysokých školách.

Sekce „**Pro vyučující**“ obsahuje kromě výukových materiálů i informace týkající se didaktiky a metodiky výuky i různé koncepční dokumenty související s tématem.

3.1.1 Příprava ZAČÍNÁJÍCÍHO učitele

- měla by být **písemná** (nemusí, pokud se nejedná o příkaz ředitele);
- měla by obsahovat **časový harmonogram**, uváděný formou konkrétního času. Tedy nikoli „2 minuty“, ale např. 8.35–8.37, a to z důvodu možnosti průběžné kontroly času během hodiny. Časové údaje by si měl začínající učitel viditelně uvádět.
- měla by být **konkretizována** na třídu (klíma třídy, prospěch, atd.)
- měla by zahrnovat alespoň **základní otázky ke zkoušení** a jména žáků, které chce učitel zkoušet (popř. „náhradníky“);
- zahrnuje použití pomůcek, v přírodních vědách také pokusy (předem vyzkoušené!);
- **obsah výkladu** by měl být uveden **v bodech** a přehledně (popř. barevně). V podstatě by měl obsahovat minimálně to, co bude učitel psát během výkladu na tabuli;
- měla by obsahovat **shrnutí učiva** – základní otázky a formy shrnutí učiva;
- obsahuje i případné **zadání domácího úkolu**.

3.1.2 Příprava ZKUŠENÉHO učitele

- může být myšlenková, ale konkretizovaná na třídu (klíma třídy, prospěch, apod.);
- měla by obsahovat „kostru“ zkoušení žáků;

- zahrnuje použití pomůcek, v přírodovědných předmětech také pokusy (vyzkoušené!);
- obsah je zaměřen na odpovědi typických otázek žáků;
- obsahuje globální shrnutí učiva.

Jak již bylo uvedeno, písemná příprava učitele na vyučování není v současné době nijak direktivně stanovena. Je však v zájmu každého učitele si alespoň minimální přípravu na hodinu vypracovat. Vyhne se tím mnoha „trapasům“, které se objeví vždy, když žáci zjistí, že učitel není na hodinu dobře připraven.

Vzhledem k tomu, že příprava učitele na vyučování je součástí **projektovací (plánovací) činnosti** učitele, měla by vždy obsahovat dvě složky:

1. složku stereotypní – např. typ hodiny, přibližné rozvržení učiva, hrubá struktura obsahu učiva, apod.

2. složku specifickou – každá příprava se liší, a to i do paralelních tříd. Velkou roli zde totiž hrají individuální faktory, jako jsou klima a charakter třídy (věk, prospěch, pohlaví), motivace, dosažená úroveň, vztah žáka k předmětu a učiteli, pořadové číslo hodiny, předmět, který předcházela dané hodině apod.

Každá třída je jiná, má tedy i odlišný průběh hodiny. I při nejlépe propracované přípravě dojde k více či méně neočekávaným situacím. Z toho plyne, že žádná příprava nemůže být tak dokonalá, aby přesně odhadla průběh vyučovací hodiny.

3.1.3 Fáze učitelovy přípravy

1. Přípravná fáze

- vytvoření předběžné představy a stanovení cíle edukačního procesu;
- výběr a verifikace funkčnosti didaktických prostředků;
- projekt vyučovací hodiny.

2. Realizační fáze

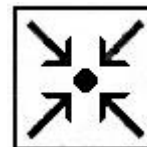
- motivační;
- expoziční;
- fixační;
- diagnostická;

- aplikační.

3. Hodnotící fáze

- sebereflexe vyučovacího procesu;
- autoregulace další vyučovací činnosti.

3.2 Ukázka písemné přípravy na hodinu ruštiny

Příklad:

Příprava na vyučovací hodinu

Třída:

Datum:

Učebnice (údaje o dosažené úrovni, téma): Радуга по-новому 1
5 урок Наша семья
вторая часть

Cíle: *komunikativní* – získávání informací o rodině kamaráda

jazykový – a) nácvik tázacích vět, logický a větný přízvuk,

b) procvičování používání slov: *муж, мужчина, жена, женщина, семья, фамилия,*

c) opakování slovesných tvarů z předešlých lekcí: *знать, быть, думать, говорить, звонить, жить...*

sociokulturní – mezilidské vztahy.

Pomůcky: učebnice, pracovní sešit, kostka se zájmeny, CD přehrávač, nahrávka.

Návaznost na předchozí hodinu: úvodní text a slovíčka «Наша семья» (str. 66–67).

Domácí úkol: prac. sešit cv. 5/44 Переведите и напишите

Poznámky/ hodnocení:

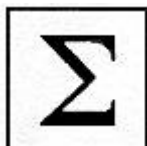
Scénář hodiny

Čas	Žáci	Učitel	Pomůcky
0–5	pozdravy	pozdrav, zápis do TK, oznámení tématu hodiny jako motivaci: <i>У кого брат? У кого сестра?</i>	
5–15	cv. 2.1/69 poslech, opakování, čtení	poučení o logickém přízvuku: otázky jsou se stejnými slovy, přízvukem měníme jejich význam.	CD
	prac. sešit cv. 3/43	kontrola dvojic,	

	tvoření otázek ve dvojicích	vyhodnocení činnosti.	
15–25	cv. 2.2/69; 2.3/70 práce s učebnicí	komentář obr. cv. 2.2, informace o dom. cvičení.	učebnice
25–40	cv. 2.4, 2.5/70-71 časování, pro zvolení osob – hod kostkou, společná realizace uved. cv.	přiděluje infinitivy, kontrola a hodnocení.	kostka
40–45	volí nejzajímavější cvičení	vybírání z tohoto cv. prvky na opakování.	
	zapisují dom. cv.	zadání dom. cv., hodnocení hodiny.	

Burešová, B.: Ruský jazyk. In: Kol.: Pedagogická praxe – metodické pokyny. ZČU, Plzeň 2007, s. 115–116.

Shrnutí kapitoly

- Seznámili jste se s významem (písemné) přípravy učitele na vyučování. Byly uvedeny základní komponenty tohoto dokumentu a postup jeho vzniku.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Které klíčové dovednosti učitele vymezil Kyriacou?
2. Jaké jsou fáze přípravy učitele na vyučovací hodinu?
3. Které otázky by si měl klást začínající učitel při promyšlení přípravy do vyučovací hodiny ruštiny?
4. Liší se nějak (a čím) příprava zkušeného a začínajícího učitele?
5. S jakou činností učitele souvisí příprava na hodinu?

Korespondenční úkoly

1. Promyslete a zpracujte písemnou přípravu k 6. lekci učebnice *Raduga po-novomu 1* na téma Profese.
2. Promyslete a zpracujte písemnou přípravu k 5. lekci učebnice *Raduga po-novomu 2* na téma Moskva a Petrohrad.

Citovaná a doporučená literatura

- BUREŠOVÁ, B.: Ruský jazyk. In: Kol.: Pedagogická praxe – metodické pokyny. ZČU, Plzeň 2007, s. 115–116.

- ČAPEK, R.: Pedagogická praxe pro studenty (od hospitace k souvislé praxi). GAUDEAMUS, Hradec Králové 2001.
- ČAPEK, R.: Pedagogická praxe pro studenty (alternativní vyučovací hodiny teoreticky i prakticky). GAUDEAMUS, Hradec Králové 2002.
- ČORBOVÁ, O.: Pedagogická prax (cvičenia komunikatívnych zručností). Pdf, Banská Bystrica 1988.
- HÁLA, M. – KRESTA, S.: Úvod do teorie a praxe vyučování ruskému jazyku. Pedagogická fakulta UP, Olomouc 1977.
- Kol.: Pedagogická praxe – praxeologie. Pdf UK, Praha 1997.
- Kol.: Pedagogická konferencia V. Význam pedagogickej praxe v profesijnom raste učiteľov (zborník príspevkov z ved. konferencie s medz. účasťou). Pdf UKF, Nitra 2000.
- KURELOVÁ, M. a kol.: Kapitoly z obecné didaktiky z hlediska řízení vyučovacího procesu. Pedagogická fakulta, Ostrava 1990.
- RYS, S.: Příprava učitele na vyučování. SPN, Praha 1978.
- ŠPERLOVÁ, M.: Metodické poznámky k vyučování ruskému jazyku. ZČU, Plzeň 1996.

- Infogram – portálu pro informační gramotnost
<http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1320>
- Atestace absolventů pedagogických fakult
<http://www.rvp.cz/clanek,/763/2572>
- Zkušený učitel (expert)
<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=966>
- Pokyny pro souvislou pedagogickou praxi posluchačů FF
<http://pdf.osu.cz/kpp/index.php?kategorie=1058&id=1060>

4 Práce s texty v hodinách ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- jak lze v hodině ruštiny komplexně pracovat s texty.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, jaké druhy čtení vyčleňuje didaktika cizích jazyků;
- objasnit smysl a funkci tzv. studijního čtení;
- charakterizovat etapy práce s textem v hodinách ruštiny.

Klíčová slova kapitoly: čtení, druhy čtení, studijní čtení, práce s textem, požadavky na maturanta.

Průvodce studiem

V dnešní společnosti vzrůstá význam čtení, neboť se neustále rozšiřuje množství publikovaných informací na internetu a v jiných médiích. Dovednost číst je nezbytná i při pobytu v zemi cizího jazyka, kde je nutno rychle rozumět nejrůznějším nápisům, upozorněním apod. Práce s texty v hodinách ruštiny se může pojmout velice široce jako komplex mnoha činností s rozvojem mnoha dalších dovedností studentů.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

4.1 Práce s texty a studijní čtení

4.1.1 Typy čtení

V současné metodice je rozlišováno několik typů čtení:

Podle způsobu čtení	Čtení hlasité	Čtení pro sebe
Podle psychologického zaměření	Analytické čtení	Syntetické čtení
Podle podílu mateřštiny na pochopení textu	Bezpřekladové čtení	Překladové čtení

Podle stupně pomoci studentovi	Připravené čtení Čtení se slovníkem		Nepřipravené čtení Čtení bez slovníku	
Podle způsobu organizace výukové práce	Individuální čtení Školní čtení		Sborové čtení Domácí čtení	
Podle účelu a způsobu realizace procesu čtení	Orientační	Informativní	Studijní	Seznamovací
Podle sociolingvistického zaměření	Čtení zaměřené na lingvoreálie			

(КРЮЧКОВА Л.С.: Практическая методика обучения русскому языку как иностранному: учебное пособие. М.: Флинта: Наука, 2009, 331–332)

Studijní čtení

- jeden z hlavních druhů čtení při studiu ruštiny jako cizího jazyka;
- cíl – maximální vnímání a pochopení čteného textu;
- probíhá v pomalejším tempu;
- je doprovázeno pročítáním jednotlivých fragmentů textu;
- vyžaduje **předběžnou (přípravnou) práci s textem** a také celý systém cvičení a úkolů, spojených s různými rovinami chápání textu; po jeho přečtení vyúsťuje do ústní a písemné řeči.

Zevrubná práce s obsahem textu ve vyučovací hodině by měla vést:

1. k odstranění obtíží v oblasti reálií, které mohou vzniknout během práce s textem. K nim patří např.:

- informace o autorovi textu;
- informace o událostech nebo lidech, o kterých je řeč v textu;
- pojmy z oblasti lingvoreálií.

2. k odstranění lexikálně-gramatických obtíží

- práce s novou slovní zásobou;
  - dovednost práce se slovníkem: vysvětlení významu slova, hledání synonym, antonym;
  - hledání slov se stejným kořenem;
  - cvičení z oblasti slovtvorby;
  - syntaktická cvičení.

Řečová cvičení můžeme dělit na:

a) předtextová – zaměřená na prognózování, sestavení vět z uvedených slov, dovednost dokončit větu apod.

b) přitextová – určují komunikativní zaměření, účel čtení. Mohou být formulována: *Определите основную мысль текста. Ответьте на поставленные вопросы. Найдите фразы, подтверждающие заголовок.*

c) potextová – zaměřená na kontrolu porozumění přečteného textu.

Existují 4 roviny porozumění textu:

1. rovina – obecné, **povrchové** vnímání – pomocí odpovědí na otázky typu *да/нет*;

2. rovina – **chápaní smyslových vztahů** textu. Zde mohou být zadány otázky vyžadující rozvinutou odpověď (potvrďte nebo vyvráťte názor, sestavte sami otázky);

3. rovina – pochopení toho, jak jsou **uspořádány v textu základní myšlenky** (najděte popis hrdiny, situace, vypište substantiva, adjektiva atd.);

4. rovina – **chápaní celkového smyslu textu; hlavní myšlenky**. Je nutno vyčlenit počet smyslových částí textu, pojmenovat je, v každé určit hlavní myšlenku, odůvodnit volbu názvu autorem, navrhnout vlastní variantu názvu.

4.1.2 Etapy práce s textem

1. Ostranění obtíží z oblasti reálií

- biografické informace o spisovateli a době vzniku díla;
- informaci může podat učitel formou krátkého výkladu;
- informaci si mohou připravit studenti na základě materiálů, které jim poskytne učitel nebo na základě vlastních znalostí.

2. Odstranění lexikálních obtíží

• seznámení se s novou slovní zásobou, frazeologizmy, aforizmy z textu;

• učitel musí pečlivě vybrat z textu všechny lexikální jednotky, které studenti neznají a vytvořit jejich soupis k textu nebo části textu;

- pak požádat žáky o jejich sémantizaci pomocí slovníku,
- příp. k nim určit synonyma nebo antonyma;
- vyhledat slova se stejným kořenem;

- věnovat pozornost způsobu jejich vzniku apod.;
- učitel sám by měl komentovat zastaralou slovní zásobu nebo bezekvivalentní lexikum;
- pro vysvětlení významu frazeologizmů je nezbytné uvedení několika nejtypičtějších situací jejich užití, příp. uvést jejich ekvivalenty v češtině.

3. Vlastní čtení textu

- může být zadáno jako domácí úkol;
- zpočátku je vhodné nezadávat domů víc než 5 stran textu, později i 8 stran a více, v závislosti na úrovni připravenosti žáků;
- kromě vlastního čtení textu by žáci doma měli odpovídat na zadané otázky k textu a sestavit osnovu textu (stručnou, rozvinutou, heslovitou nebo formou otázek apod.).

4. Práce ve třídě

- ústní odpovědi na otázky k přečtenému textu;
- reprodukce podle doma vytvořené osnovy (vyprávění z pozice hrdiny nebo v 1. osobě);
- vymýšlení vlastního užití frazeologizmů z textu;
- gramatická cvičení (doplnit předložky, použít slovesa/substantiva ve správném tvaru, převést přímou řeč do nepřímé a naopak, nahradit konstrukce s přechodníky/přídavnými jmény, slovesnými vedlejšími větami apod.).

5. Výstup do písemné řeči

- závěrečná fáze práce s textem – písemná odpověď na otázku zadanou učitelem;
- reprodukce obsahu textu několika větami;
- úkoly na prognozování obsahu textu.

Příklad:

Požadavky na maturanta v oblasti čtení v rámci základní úrovně obtížnosti u maturitní zkoušky z ruštiny jsou přesně uvedeny v Katalogu požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky pro ruský jazyk.

(Podrobně viz Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky; platný od školního roku 2009/2010. Základní úroveň obtížnosti: RUSKÝ JAZYK. Zpracovalo: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání: www.ceremat.cz; www.m2010.cz.)

4.1.3 ČTENÍ

Žák dovede:

- pochopit hlavní myšlenku/rozpoznat hlavní závěry textu,
- pochopit záměr a/nebo názor autora/vypravěče/postav,
- porozumět přáním a/nebo pocitům autora/vypravěče/postav,
- rozpoznat hlavní body,
- porozumět popisu událostí,
- porozumět výstavbě textu,
- vyhledat specifické informace,
- shromáždit specifické informace z různých částí textu,
- shromáždit specifické informace z více krátkých textů,
- porozumět jednoduchým návodům, předpisům, značením, nápisům, pokynům apod.,
- odhadnout význam neznámých výrazů,
- rozpoznat, zda text obsahuje relevantní informaci/e.

Charakteristika výchozích textů

Ve funkci výchozích textů jsou užívány texty prostě sdělovacího, uměleckého, publicistického a populárně naučného stylu (např. oznámení, recept, nabídka, program, recenze, úryvek z prózy, vyprávění, dopis, popis události), které jsou **obsahově i jazykově nekomplikované**.

Neznámé výrazy, tj. výrazy nad rámec ověřované úrovně obtížnosti, se mohou vyskytovat ve výchozích textech **pouze v omezené míře**, např. pokud je ověřována dovednost odhadnout význam neznámého výrazu z kontextu, pokud nebrání řešení úloh nebo s řešením úloh bezprostředně nesouvisejí. Při řešení úloh **není povoleno používat slovníky**, proto mohou být vybrané výrazy s českým překladem uvedeny za výchozím textem pod čarou.

Zdrojem výchozích textů jsou **autorské nebo převzaté autentické texty**. Převzaté texty mohou být s ohledem na úroveň ověřované obtížnosti kráceny nebo jinak upraveny. Nejčastějšími zdroji převzatých textů jsou tištěná nebo elektronická média (např. webové stránky, noviny, časopisy, reklamní a propagační materiály), nápisy, značení apod.

Délka výchozích textů je omezena rozsahem **jedné stránky formátu A4** a je dána požadavky na úroveň ověřovaných dovedností. Převažují texty krátké (do 100 slov) a středně dlouhé (cca ½ stránky formátu A4). **Dovednost vyhledat specifické informace** v textu a dovednost shromáždit specifické informace z více textů/částí textu je ověřována na dlouhém textu nebo na několika krátkých textech v celkové délce jedné stránky formátu A4.

Charakteristika komunikačních situací, oblastí užívání jazyka a tematických okruhů

Výchozí texty se **vztahují ke konkrétním a běžným tématům a situacím**, se kterými se žák může setkat v každodenním životě a při cestování do zemí dané jazykové oblasti. Témata a situace se týkají oblasti **osobní** (rodina a její společenské vztahy, bydlení, dovolená, život ve městě apod.), **veřejné** (služby, společenské události apod.), **vzdělávací** (škola, nabídka jazykové agentury apod.), **společenské** (příroda, životní prostředí, globální problémy, věda a technika apod.) a **pracovní** (běžné profese, běžné podniky apod.).

Při práci s učebnicí *Raduga po–novomu* můžeme pro rozšíření slovní zásoby a pro prohloubení dovednosti všestranné práce s textem použít i níže uvedený text, ke kterému jsem vyhledala i odpovídající tematickou lekci v učebnici *Raduga po-novomu* a uvedla ji v tabulce.

Příklad práce s konkrétními texty

	Název textu	Lekce v učebnici <i>Raduga po-novomu</i>
•	Moskva	NR II, 5

Vysvětlivky:

NR I, 5 – *Raduga po-novomu* 1, 5. lekce

4.2 Прогулка по Москве

Пříklad:

Диалоги

1

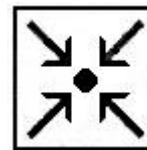
- Сегодня у нас прогулка по Москве. Ты не забыл?
- Конечно, нет. С чего начнём?
- Думаю, с Красной площади.
- Я готов(а), идём! Смотри, какой день! Хочется многое посмотреть, во многих местах побывать.
- Хорошо. Поедем на метро?
- Да. Это прямая линия, не надо делать пересадку. Через полчаса будем на месте.

2

- У меня вот эта карточка – билет на 5 поездок в метро. А у тебя что?
- Я купил(а) единый проездной билет на все виды транспорта. Мне кажется, это удобнее и дешевле, так как почти каждый день приходится куда-нибудь ездить.
- Знаешь, ты прав(а). Я только вчера купил(а) эту карточку, а сегодня у меня осталось всего две поездки. Надо купить ещё.
- Бери билет не на 5, а на 10 поездок, чтобы потом не стоять в очереди.
- Хорошо. До какой станции едем?
- Спускаемся по эскалатору и едем до «Охотного ряда».
- Ещё раз скажи, как называется станция?
- «Охотный ряд».
- Это далеко отсюда?
- Не очень, минут двадцать.

3

- Ну вот, мы и на Красной площади!
- А где-то читал(а), что Москву раньше называли белокаменной. Почему?
- Раньше, до 14-го века, не только Кремлёвские стены, но и почти все дома в Москве были деревянные. Понятно, что тогда в Москве часто бывали пожары. Поэтому в 14-м веке решили использовать для

строительства стен Кремля белый подмосковный камень. Представь себе, эти в 14-м веке были не красные, а белые, а Москву стали называть белокаменной.

- Это интересно. Я хочу записать, чтобы не забыть.
- Кстати, ты знаешь, почему площадь сейчас называется «Красной»?
- Догадываюсь. Наверное, потому, что здесь красные здания и красные стены?
- Не совсем так. Первое, древнее значение слова «красный» - красивый. Поэтому «красная» значит «красивая».
- Здорово! А она всегда так называлась?
- Нет, давным-давно она называлась «Торг», или «Торговая». Люди здесь торговали.
- Торговать – это покупать или продавать?
- Продавать и покупать. Тут был рынок. И только потом площадь стала называться Красная.
- Да. И она, действительно, и красная, и красивая. А где Спасская башня?
- Прямо перед нами. Посмотри сюда. Видишь, на ней часы. Это часы с музыкой, называются куранты. А всего в Кремле 20 башен.

4

- Ну, что, пойдём дальше? Я хочу показать тебе Кремль и самую древнюю площадь нашей столицы.
- Да? А что Красная площадь это не самая старая часть Москвы?
- Нет, что ты! Самая старая, или, как мы говорим, древняя часть Москвы находится за Кремлёвской стеной. Идём, я тебе всё покажу.

(На Соборной площади)

- Ой, как здорово!
- Тебе нравится?
- Да, очень.
- Сейчас мы с тобой стоим на Соборной площади. Видишь три больших собора?
- Да. А как они называются?
- Перед нами Успенский собор, самый большой в Кремле и самый главный. А вон там – Благовещенский собор. Видишь, у него девять куполов.

- Да. А над Успенским собором – пять. А как называется вон тот собор?
- Архангельский.
- Знаешь, он очень необычный. Он отличается от других соборов.
- Ты совершенно прав. Его строил итальянский архитектор.
- Понятно.

5 (Он и она)

- Простите, Вы не подскажете, как мне доехать до выставки?
- Сначала на этом трамвае Вы доедете до метро, перейдёте по подземному переходу на другую сторону, там увидите вход в метро. На метро доедете до станции «ВДНХ». А там у кого-нибудь спросите.
- Девушка, а ехать нужно с пересадкой?
- Да. Нужно сделать пересадку с кольцевой станции «Проспект мира» на радиальную.
- Простите ещё раз. А в автобусе у Вас как платят?
- А автобусе, трамвае и троллейбусе мы пользуемся вот такими талончиками.
- И где их можно купить?
- У водителя или в киоске.
- Большое Вам спасибо.

Příklad:

Упражнения

Примите участие в диалоге. Вспомните или найдите в тексте диалогов ответные реплики.

1

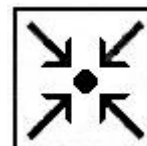
- С чего начнём нашу прогулку?
- Поедем на метро?

2

- У меня билет на 5 поездок в метро. А у тебя что?
- До какой станции едем?
- Ещё раз скажи, как называется станция?

3

- Я читал(а), что Москву раньше называли белокаменной. Почему?
- Кстати, ты знаешь, почему площадь сейчас называется «Красной»?

- А она всегда так называлась?
- Торговать – это покупать или продавать?
- А где Спасская башня?

4

- А что, Красная площадь это самая старая часть Москвы?
- Тебе нравится?
- А как называются этих три больших собора?

5

- Простите, вы не подскажете, как мне доехать до выставки?
- Девушка, а ехать нужно с пересадкой?
- Простите ещё раз. А в автобусе у вас как платят?
- Где можно купить талончики?
- Вы поняли, как надо ехать?
- А Вы куда сейчас едете? Может быть, нам с Вами по пути?

Příklad:

Поговорите друг с другом, используя вопросы.

А

Что надо взять с собой для прогулки по Москве, чтобы легче было ориентироваться?

Как надо платить за проезд в троллейбусе, трамвае, автобусе, метро? Как надо вести себя в метро на эскалаторе? Чем Вы пользуетесь: карточками на 1, 2, 5, 10 поездок, талончиками, единым проездным билетом на все виды транспорта, такси?

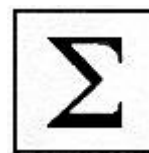
Б

Почему площадь называется «Красная»? Вы фотографировались на Красной площади? Вы были на Соборной площади? Как называется самый древний собор Кремля? Как называется главная улица Москвы? Что надо сделать и что сказать, если Вы заблудились? Как обратиться к кому-либо из москвичей, если Вам нужно узнать дорогу?

(КРЮЧКОВА Л.С.: Говорим по-русски без переводчика: Интенсивный курс по развитию навыков устной речи. Флинта, Наука, Москва 2006, с-85–90).

Shrnutí kapitoly

- Již víte, jaké typy čtení klasifikuje současná metodika cizích jazyků a také znáte roli tzv. studijního čtení ve výuce ruštiny. Poznali jste i jednotlivé fáze při práci s textem v rámci studijního čtení.
- Požadavky na čtení jsou přesně specifikovány i v Katalogu požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky z ruského jazyka.
- Vyzkoušeli jste si sami na sobě všestrannou práci s ruským textem.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vzpomenete si na typy čtení používané v současné didaktice cizích jazyků?
2. Co je tzv. studijní čtení? Jaká je jeho funkce při studiu cizího jazyka?
3. Jaké požadavky jsou kladeny na maturanta v oblasti čtení? Kde je můžeme nalézt?

Úkoly k textu

1. Přečtěte si texty Procházka po Moskvě a splňte úkoly 1–2.

Citovaná a doporučená literatura

- АКИШИНА А. А., АКИШИНА Т. Е.: Этикет русского телефонного разговора. КомКнига, Москва 2007.
- КРЮЧКОВА Л. С.: Говорим по-русски без переводчика: Интенсивный курс по развитию навыков устной речи. Флинта, Наука, Москва 2006.
- КУМБАШЕВА Ю. А.: Человек в современном мире: Учебное пособие по разговорной практике Флинта, Наука, Москва 2006.
- СТАРОВОЙТОВА И. А.: Ваше мнение: Учебное пособие по разговорной практике. Флинта, Наука, Москва 2007.

5 Film ve výuce ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- význam správného didaktického zpracování filmu.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit způsoby prezentace filmu a také, jak vybrat film pro výuku,
- objasnit receptivní – pátou dovednost,
- charakterizovat cvičení před, během, po shlédnutí výukového materiálu.

Klíčová slova kapitoly: mediální/filmová gramotnost, mediální výchova, didaktika filmu, porozumění viděnému a slyšenému.

Průvodce studiem

Zařazení Mediální výchovy do průřezového tématu vychází z toho, že v dnešní společnosti je velké množství informací zprostředkováno masovými médii. Film nesporně patří k mediálním produktům, které můžeme využívat ve výuce cizího jazyka. Jeho správné didaktické zpracování umožní žákovi především rozvoj komunikativních kompetencí, ale také film účelně využije pro svoji potřebu a sebevzdělání.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usad'te a nenechte se nikým a ničím rušit.

Využití filmu ve výuce ruštiny se nabízí v souvislosti s rozvojem mediální gramotnosti žáka a film na základě didaktického zpracování rozvíjí nejenom estetické, ale i obsahově kritické kompetence žáka.

Možná, že Vás napadne otázka: **Proč využívat film ve výuce ruského jazyka?**

Uvedeme si několik argumentů, přičemž první dva argumenty již znáte a můžete je podrobněji objasnit:

- přínos k rozvoji mediální gramotnosti žáka,
- mediální výchova žáka.

Dalšími argumenty jsou:

- popularita a motivace (významná role videa v dnešních domácnostech),
- audiovizuální přitažlivost (když se „to“ hýbe, bude to žáky zajímat),
- autentičnost (film umožňuje vstup do ruského prostředí),
- podpora produktivních dovedností (mluvení, psaní),
- procvičení páté dovednosti (porozumění slyšenému a viděnému).

5.1 Porozumění viděnému a slyšenému

Jak jistě víte rozlišujeme dovednosti receptivní (poslech a čtení) a dovednosti produktivní (mluvení, psaní).

K těmto čtyřem dovednostem přibývá pátá dovednost – porozumění viděnému a slyšenému. Je to dovednost receptivní a jedná se o kombinaci poslechu a vidění. Je zřejmé, že film je vhodným materiálem k procvičení všech PĚTI dovedností.

Příklady rozdílů při práci s učebnicí a filmem. V učebnici se dialog čte, avšak ve filmu žák vnímá gesta, mimiku osob, které jsou nedílnou součástí komunikace. Osoby vidí a slyší mluvit, včetně rytmu, intonace, váhání, zadržávání se. To, že může vidět zároveň mluvčího (jak vypadá) a prostředí ve kterém se dialog odehrává, jednoznačně napomáhá globálnímu porozumění.

5.2 Způsoby prezentace filmu

Je několik způsobů, jak lze film ve výuce použít. Můžeme film prezentovat

- v bloku,
- v intervalech,
- tzv. „sendvič“,
- v úryvku.

U každého způsobu se podrobněji zastavíme a uvedeme si výhody a nevýhody tohoto použití.

5.2.1 Prezentace v bloku

Nevýhodou je pasivní konzum filmu, kterému chybí didaktické zpracování, a proto se žáci málo naučí.

Výhodou je přirozené shlédnutí filmu, které umožní ztotožnění se s postavami, s dějem. Pro učitele je tato prezentace výhodná tím, že je málo náročná na přípravu. Doporučuji tento způsob prezentace použít jenom sporadicky a za odměnu.

5.2.2 Presentace v intervalech

Nevýhodou je „rozkouskování“ celého filmu, z čehož vyplývá ztráta napětí děje a zároveň je upřednostněno nepřirozené shlédnutí filmu. Nevýhodou je i časová náročnost (6–10 vyučovacích hodin), ve kterých se tímto způsobem film prezentuje.

Výhodou je možnost didaktického zpracování filmu, které obsahuje cvičení před, během a po shlédnutí filmu.

5.2.3 Presentace „sendvič“

Nevýhodou je problém porozumět filmu kvůli rozdrobenosti, neúplnosti.

Výhodou je vynechání nedůležitých scén, nebo scén, které se neshodují s cílem výuky.

5.2.4 Presentace úryvku

Nevýhodou je snížení zábavnosti filmu, vydělení (oddělení) jedné scény od ostatních.

Výhodou je možnost vybrat si klíčovou scénu, zaměřenou na cíl výuky, úryvek můžeme shlédnout vícekrát, máme dostatek času na didaktické zpracování.

5.3 Jak vybrat film?

Než začnete aplikovat výukový filmový materiál, přečtěte si několik dobře míněných rad, které zohledňují fáze Vaší přípravy.

Před shlédnutím

Nejprve si stanovte cíl. Stále mějte na mysli, že diváky budou Vaši žáci, pro které má být film zajímavý, má vzbudit touhu po poznání ruské kultury a prostředí, a proto přizpůsobte jeho výběr věku a jazykové úrovni Vašich žáků. Také si promyslete, kolik času můžete práci s filmem věnovat. K tomu Vám pomůže správná orientace v tematickém plánu předmětu pro daný ročník, ve kterém filmový výukový materiál chcete použít.

Vhodný film: ztvárňuje něco nečekaného, obsahuje témata k zamyšlení a diskusi, je přiměřený věku a jazykovým možnostem žáků (na SŠ – úroveň A2, B1).

Během shlédnutí

Vyberte vzhledem k Vaším cílům úryvek (10–15 min), ten by měl poskytovat dostatek podnětů pro diskusi. Rozhodněte se, kam úryvek zařadíte do vyučovací hodiny – úvod/závěr. Doporučuji, abyste se podívali na film vícekrát!!! Soustředte pozornost na to, zda mluva postav filmu není příliš silně zabarvena dialektem nebo žargonem.

Po shlédnutí

Vyhledejte k danému filmu/úryvku vhodná cvičení a úlohy, které žáci budou řešit po shlédnutí ukázky. Inspirujte se níže uvedenými příklady.

V žádném případě nepoužívejte filmový výukový materiál bez důkladné přípravy a didaktizace!!! Ke správné didaktizaci Vám napomohou níže uvedená cvičení, Vy si z tohoto přehledu vyhledejte k danému filmu vhodná cvičení a úlohy, které žáci budou řešit **před, během a po shlédnutí** filmu/filmové ukázky.

Cvičení PŘED shlédnutím filmu/filmové ukázky

Název	Popis	Dovednost
Název filmu	Před shlédnutím žáci (Ž) podle názvu odhadují, co by mohlo být obsahem filmu.	Mluvení ☺
Klobouk s otázkami	Každý Ž vytáhne z klobouku jednoduchou otázku, na kterou po prezentaci filmu musí odpovědět.	Poslech / Mluvení ☺
Asociogram	Ž zaznamenávají své asociace k názvu filmu.	Psaní
Hlavní postavy	Ž popisují hlavní postavy, se kterými se pak ve filmu setkají.	Mluvení
Jak bude vypadat začátek?	Na základě DVD – obálky/filmového plakátu/reklamní fotky žáci vymýšlejí počáteční scénu filmu.	Mluvení
Literární adaptace	Ž vymýšlejí podle četby literárního textu storyboard/filmový scénář a porovnávají ho pak s filmem.	Psaní
„Slepý“ poslech	Zvuk zapnutý/obraz vypnutý: Ž zhotovují podle toho, co právě slyšeli, seznam osob a předmětů, které ve filmu očekávají.	Poslech / Psaní ☺
Film v originálním znění s titulky v mateřském jazyce	Ž zhotovují k jedné scéně (originální znění) dabing v mateřském jazyce a porovnávají ho s titulky rovněž v mateřském jazyce.	Psaní
Soundtrack prozradí hodně o filmu	Ž spekulují po poslechu soundtracku o obsahu filmu.	Mluvení
„Zmrazený“ záběr prozradí děj	Na základě obrázku z filmu Ž vymýšlejí scénář k filmu (scénce).	Psaní
Porozumění naruby	Ž odpovídají před shlédnutím scény na otázky týkající se porozumění a po shlédnutí scény je porovnávají.	Mluvení

Cvičení BĚHEM shlédnutí filmu/filmové ukázky

Název	Popis	Dovednost
Doplnění mezer v dialogu shlédnuté scény	Ž musí po shlédnutí scény zaplnit mezery v přeepsaném dialogu scény, kterou právě slyšeli a viděli.	Poslech ☺
Tiché titulky	Ž sledují obraz s titulky beze zvuku. Rozdělí si role osob, které ve scéně vystupují, a čtou během promítané scény originální titulky k filmu a nakonec vše porovnávají s originálním zněním.	Čtení
Detektor lži	Učitel napíše, úmyslně s chybami, stručný obsah. Ž si udělají do obsahu poznámku nebo se přihlásí nahlas vyslovením slova LEŽ, jakmile rozpoznají chybu, a tu pak opraví.	Čtení / Poslech ☺
Popisování „zmrazených“ záběrů	Stopnutí obrazu (pomocí tlačítka: pauza) - Ž popisují ústně/písemně osoby, předměty a vztahy mezi nimi.	Mluvení ☺
Film beze zvuku	Zvuk vypnutý/obraz zapnutý: Ž se snaží podle děje a místa, kde se scéna odehrává, uhodnout dialogy mezi postavami.	Mluvení ☺
Oddělené kanály (zvuk x obraz)	Jedna skupina vidí obraz scény, ale neslyší zvuk (diváci); druhá skupina slyší zvuk, nevidí ale obraz (posluchači). V rozhovoru ve dvojicích (vždy jeden divák a jeden posluchač) se Ž snaží získat co nejvíce informací k danému filmovému úryvku.	Porozumění viděnému a slyšenému
Typické výrazy	Ž zaznamenávají typické výrazy jednotlivých postav.	Poslech
Správné pořadí scén	Ž dostanou obrázky scén z filmu a dávají je do správného pořadí. Po shlédnutí podle nich převypráví příběh filmu/ukázky z filmu.	Mluvení ☺

Cvičení PO shlédnutí filmu/filmové ukázky

Název	Popis	Dovednost
Otázky týkající se porozumění obsahu	Ústní nebo písemné otázky k obsahu zkoumají, zda Ž porozuměli tomu, co viděli.	Mluvení / Psaní ☺
Film s dabingem v mateřském jazyce a originálními titulky k filmu	Ž srovnávají po shlédnutí scény dabing v mateřském jazyce s titulky v originálním znění.	Čtení
Pravda/Lež	Porozumění shlédnuté scéně je přezkoušeno formou otázek, na které žáci odpovídají Ano/Ne.	Poslech ☺
Kdo co řekl?	Při tomto přiřazovacím cvičení Ž musí spojit výroky osob s odpovídající postavou z filmu.	Poslech
Otázky pro režiséra	Po shlédnutí ukázky z filmu Ž vymýšlejí otázky pro režiséra. Během druhého promítání úryvku s režiséroým komentářem (DVD) hledají odpovídající odpovědi na své otázky.	Psaní / Poslech
Dokončení/uzavření otevřeného konce	Ž sepíše otázky k filmu, které zůstaly nezodpovězeny. Poté je položí spolužákovi, který je musí zodpovědět.	Mluvení ☺
Nejoblíbenější herec/herečka	Ž píše jimi vybranému herci/herečce dopis o svých dojmech z filmu.	Psaní
Debata o sporných otázkách	Filmový úryvek s kontroverzním tématem může být základem (pobídkou, podnětem) pro debatu.	Mluvení
Domino	Ž napíše na tabuli jedno klíčové slovo k filmu a ostatní přidávají další slova, pokud první slovo končí písmenem D, další slovo tímto písmenem začíná.	Mluvení

Název	Popis	Dovednost
Závěrečná slova	Při „zmrazeném“ obrázku poslední scény smí každý žák pronést závěrečná slova hrdiny.	Mluvení ☺
Filmová kritika/ Reklamní text	Ž napíše svou vlastní filmovou kritiku nebo reklamní text.	Psaní
Zpřeházené úryvky	Ž shlédnou více úryvků filmu ve špatném pořadí. Jejich úkolem je seřadit úryvky chronologicky a odůvodnit svou volbu.	Porozumění viděnému/ Mluvení
Porovnávání	Ž srovnávají: literární předlohu a film podle literární předlohy, originál a nové zpracování filmu, dvě různé kritiky k jednomu filmu.	Čtení
„Obměna základních stavebních kamenů“	Ž se vypořádávají s hypotetickými otázkami: Co by se stalo, kdyby ve filmu vystupovaly jiné postavy/kdyby se film odehrával v jiném čase/kdyby se film odehrával na jiném místě.	Mluvení / Psaní
Má oblíbená scéna	Ž písemně popisují svou oblíbenou scénu z filmu: dojem, prostředí, scénu, osoby, děj.	Psaní ☺
Klady – zápory – hodnocení	Ž napíše záporné dojmy na levou a kladné na pravou stranu tabule; společně diskutují, jak by film ohodnotili.	Mluvení ☺

Symbolem ☺ jsem označila ta cvičení, která jsem se žáky vyzkoušela, a protože se osvědčila, doporučuji je vyzkoušet i Vám. Avšak i ostatní uvedená cvičení jsou jistě inspirující. Chtěla bych upozornit na to, abyste při výběru cvičení měli vždy na paměti jazykovou úroveň svých žáků (A2, B1).

5.4 Příklad zdidaktizovaného filmu

Na tomto místě uvedu příklad zdidaktizovaného filmu s názvem „Чебурашка и Крокодил Ге́на“. Tento příklad vychází z materiálu Mgr. Noskové, který jsem obohatila o svoje vlastní nápady a zkušenosti. Jedná se o vhodný výukový materiál pro použití ve výuce pro jazykovou úroveň A2.

„Крокодил Ге́на“ – мультфильм „Чебурашка и крокодил Ге́на“

Režie: Роман Качанов, Délka: 19 min 30 sekund.

Délka: 2 vyučovací hodiny (po 45 minutách).

Pomůcky: zpětný projektor, DVD přehrávač, kopie obrázků/fólie.

5.4.1 Plán 1. vyučovací hodiny:

Čas	Název úlohy	Pracovní postup	Organizační forma
10 min	Кто это?	Žáci popíší obrázek a odpoví na otázky: Что это за зверь? Где он может жить? Что он может есть? Какой он: добрый или злой? Сильный или слабый? Грустный или веселый? С кем он может дружить? В фильме у него есть работа. Кем он может работать? О чём может быть этот мультфильм?	Párová práce
		1. varianta	
5 min	Словарный запас – 1 часть	Žáci se seznámí se slovní zásobou z textu: „История Чебурашки“. V první části práce s novými slovíčky žáci spojí ruská slovíčka s jejich českými ekvivalenty.	Párová práce
5 min	Словарный запас – 2 часть	V druhé části práce se slovní zásobou žáci spojí nová slovíčka s obrázkem.	Párová práce
25 min	История Чебурашки	Práce s textem: „История Чебурашки“. Žáci si nejdříve přečtou text, poté ve dvojicích vypracují odpovědi na	Individuální práce + párová práce

		uvedené otázky a vymyslí nadpis k textu. Následuje společná kontrola.	+ skupinová práce
		2. varianta – pro lépe jazykově vybavené žáky	
35 min	История Чебурашки	<p>Práce s textem: „История Чебурашки“ formou tzv. autentického čtení, které má za úkol, aby žáci zachytili hlavní myšlenku textu, aniž by porozuměli všem slovíčkům.</p> <p>Záměrně se žáci mají za úkol vypořádat s textem, který je o úroveň výš, než jejich doposud dosažená úroveň.</p> <p>Postup:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Individuální čtení (během cca 5 minut si žáci pročtou text, aniž by věnovali neznámé slovní zásobě příliš mnoho času). 2. Ve dvojicích si žáci vymění informace o tom, čemu z textu porozuměli. 3. Žáci si opět pročtou text a vyberou maximálně 5 slovíček, která se jim zdají pro pochopení hlavní myšlenky textu klíčová. 4. Ve dvojicích se pokusí vysvětlit si slovní zásobu, které nerozumí. 5. Žáci mají nyní možnost zeptat se učitele na neznámá slovíčka, kterým ani ve dvojicích neporozuměli. Každá dvojice má možnost zeptat se na max. pět neznámých slovíček. 6. Následuje opět samostatné čtení. 7. Poté si žáci ve dvojicích opět vymění informace o textu a mohou podruhé využít učitele jako „živého slovníku“. 8. Práce s textem končí opět samostatným čtením. 9. Je vhodné zařadit na konec této aktivity ještě debatu (možno i v mateřském jazyce) o textu, aby se zabránilo případnému neporozumění. Popřípadě lze odpovědět na otázky k textu. 	Individuální práce + párová práce + skupinová práce

1. Кто это?

На картинке один персонаж мультфильма. Отвечайте на вопросы:

Что это за зверь?

Где он может жить?

Что он может есть?

Какой он: добрый или злой?

Сильный или слабый?

Грустный или весёлый?

С кем он может дружить?

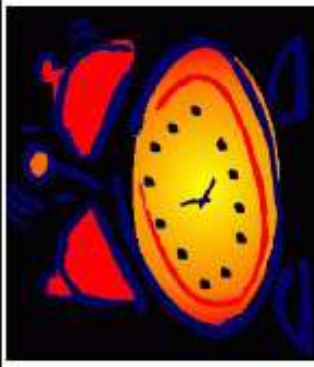

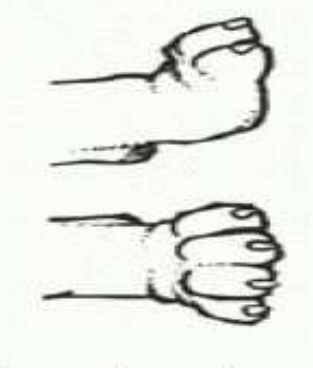

В фильме у него есть работа. Кем он может работать?

О чём может быть этот мультфильм?

2. Словарный запас – 1 часть

1. забавный	a) zabadnit
2. подышать свежим воздухом	b) pevně, tvrdě
3. объесться	c) nadýchat se čerstvého vzduchu
4. передвигаться	d) legrační
5. крепко	e) spadnout, svalit se
6. заколотить	f) zabadnit
7. чебурахнуться	g) přejít se, přecpat se

3. Словарный запас – 2 часть

								
								
								
ЗВЕРЁК	ЛАПЫ	СПИНА	ЯЩИК	АПЕЛЬСИН	РАБОЧИЕ	ПУТЕШЕСТВИЕ	ПОГРУЗИТЬ	ПРОСНУТЬСЯ

4. История Чебурашки

Прочитайте историю Чебурашки и обратите внимание на вопросы.

Придумайте свой заголовок.

1. Кто жил в тропическом лесу? Как его звали?
2. Что произошло однажды утром?
3. Что было после этого?
4. Где оказались ящики в конце концов?
5. В одном ящике почти не было апельсинов. Почему?
6. Что не мог Чебурашка? Что сказал директор магазина?

„-----“

В одном густом тропическом лесу жил был очень забавный зверёк. Звали его Чебурашка ...Однажды он проснулся утром рано, заложил лапы за спину и отправился немного погулять и подышать свежим воздухом.

Гулял он себе, гулял и вдруг около большого фруктового сада увидел несколько ящиков с апельсинами. Недолго думая, Чебурашка забрался в один из них и стал завтракать. Он съел целых два апельсина и так объелся, что ему трудно стало передвигаться. Поэтому он прямо на фруктах и улёгся спать. Спал Чебурашка крепко. Он, конечно, не слышал, как подошли рабочие и заколотили все ящики. После этого апельсины вместе с Чебурашкой погрузили на корабль и отправили в далёкое путешествие. Ящики долго плавали по морям и океанам и в конце концов оказались во фруктовом магазине очень большого города. Когда их открыли, в одном апельсинах почти не было, а был только толстый-претолстый Чебурашка. Продавцы вытащили Чебурашку из его каюты и посадили на стол. Но Чебурашка не мог сидеть на столе: он слишком много времени провёл в ящике, и у него затекли лапы. Он сидел, смотрел по сторонам, а потом взял да и чебурахнулся со стола на стул. Но и на стуле он долго не усидел – чебурахнулся снова. На пол. – Фу-ты, Чебурашка какой! - сказал про него директор магазина. – Совсем не может сидеть на месте! Так наш зверёк и узнал, что его имя – Чебурашка.

5.4.2 Plán 2. vyučovací hodiny:

Čas	Název úlohy	Pracovní postup	Organizační forma
4 min	Film: 1. ukázka čas: 00:00 – 03:38 min	Žáci shlédnou první ukázku z filmu.	
1 min	Hlavní postavy	Žáci vyjmenují hlavní postavy filmové ukázky a přiřadí je k obrázkům. Найдите, кто есть кто: Чебурашка, продавец, сторож, директор магазина	Párová práce
7 min	Scénář epizody + Rekonstrukce příběhu	Žáci dostanou rozstříhané obrázky a repliky z 1. ukázky filmu. Seřadí obrázky do správného pořadí a přiřadí ke každému z nich vhodnou repliku.	Párová práce
4 min	Film: 1. ukázka čas: 00:00 – 03:38 min	Žáci shlédnou první ukázku z filmu ještě jednou a zkontrolují si, zda předchozí úlohu vyřešili správně.	Párová práce
10 min	Scénář epizody + Rekonstrukce příběhu	Před další úlohou učitel nejdříve vysvětlí novou slovní zásobu ze scénáře. Poté žáci utvoří skupinky po čtyřech. Každý s nich si vybere jednu z rolí a scénář ve skupinkách žáci přečtou.	Frontální vyučování + Skupinová práce
6 nebo 12 min	Film: 2. ukázka čas: 03:38 – 09:55 min + Крокодил	Žáci shlédnou druhou ukázku z filmu. Během ukázky mají za úkol vyřešit následující otázky: Кто главные герои 2 эпизода фильма. Обратите внимание на крокодила и выполните бланк. – viz úloha: „Крокодил“ Какое объявление пишет крокодил? – Jako kontrolu lze použít obrázek – viz Klíč. Podle času a potřeby je možné pustit žákům 2. filmovou ukázku ještě jednou.	Samostatná práce

Čas	Název úlohy	Pracovní postup	Organizační forma
10 min	Крокодил	Ve dvojicích žáci porovnají informace o krokodýlovi Гене, které se jim podařilo nasbírat během ukázky a napíšou o něm pár vět. Odpovídají při tom na otázky: Как зовут крокодила? Где он работает? Какая у него профессия? Где он живёт? Какие у него хоббы? ... Žáci se také pokusí sestavit inzerát, který krokodýl ve filmové ukázce psal. Následuje kontrola.	Párová práce
5 min	Multiple choice	Žáci ve skupinách vypracují multiple choice.	Skupinová práce

1. Hlavní postavy

Найдите, кто есть кто: Чебурашка, продавец, сторож, директор магазина

.....

.....

.....

.....

2. Scénář epizody

Найдите реплики, потом прочитайте текст по ролям.

Продавец: Оранже. Апельсины. Опять чебурахнулся. Фу-ты, Чебурашка какой! Что же мне с тобой делать?

Чебурашка: Не знаю.

Продавец: Вот.

Сторож: Не, этот-то не пойдёт. Неизвестный науке зверь! Не знаю, куда его посадить.

Директор: Жить?

Чебурашка: Да.

Директор: Хм. Жить? Где ты будешь жить? Да, хотя бы бот здесь. Это будет твой, как сказать, дом. Понятно?

Чебурашка: Угу.

Následující úkoly pro žáky jsou zpracovány do tabulky, kterou můžete použít ve výuce. Tabulky jsou umístěny dvě vedle sebe, abyste mohli efektivně kopírovat.

Nezapomeňte A4 rozstříhnout.

<p>Během ukázky máte za úkol vyřešit následující otázku. Обратите внимание на крокодила и выполните бланк. Если вы не узнаете из фильма, то ответы придумайте.</p>	<p>Během ukázky máte za úkol vyřešit následující otázku. Обратите внимание на крокодила и выполните бланк. Если вы не узнаете из фильма, то ответы придумайте.</p>
<p>3. Крокодил Имя: Место работы: Возраст: Место проживания: Профессия: Хобби:</p>	<p>3. Крокодил Имя: Место работы: Возраст: Место проживания: Профессия: Хобби:</p>
<p>4. Multiple choice Выберите правильный вариант ответа. 1. Чебурашка будет работать... а) в зоопарке б) в театре</p>	<p>4. Multiple choice Выберите правильный вариант ответа. 1. Чебурашка будет работать... а) в зоопарке б) в театре</p>

<p>в) в магазине „Уценённые товары“¹</p> <p>2. Чебурашка будет работать...</p> <p>а) продавцом</p> <p>б) игрушкой</p> <p>в) директором</p> <p>3. Чебурашка будет жить...</p> <p>а) в магазине</p> <p>б) в телефонной будке</p> <p>в) у крокодила Гени</p> <p>4. Чтобы найти друзей, Гена будет...</p> <p>а) пускать мыльные пузыри²</p> <p>б) писать объявление³</p> <p>в) работать в зоопарке</p> <p>5. С Чебурашкой будут дружить...</p> <p>а) Галя, Гена, Тобик</p> <p>б) продавец</p> <p>в) директор магазина</p> <p>6. Галя будет учить Чебурашку...</p> <p>а) пить молоко</p> <p>б) вязать на спицах⁴</p> <p>в) пускать мыльные пузыри</p> <p>7. В объявлении Гена сделал ошибку. Напишите слово правильно:</p>	<p>в) в магазине „Уценённые товары“¹</p> <p>2. Чебурашка будет работать...</p> <p>а) продавцом</p> <p>б) игрушкой</p> <p>в) директором</p> <p>3. Чебурашка будет жить...</p> <p>а) в магазине</p> <p>б) в телефонной будке</p> <p>в) у крокодила Гени</p> <p>4. Чтобы найти друзей, Гена будет...</p> <p>а) пускать мыльные пузыри²</p> <p>б) писать объявление³</p> <p>в) работать в зоопарке</p> <p>5. С Чебурашкой будут дружить...</p> <p>а) Галя, Гена, Тобик</p> <p>б) продавец</p> <p>в) директор магазина</p> <p>6. Галя будет учить Чебурашку...</p> <p>а) пить молоко</p> <p>б) вязать на спицах⁴</p> <p>в) пускать мыльные пузыри</p> <p>7. В объявлении Гена сделал ошибку. Напишите слово правильно:</p>
---	---

- 1 Partiové zboží
2 Pouštět mýdlové bubliny
3 Psát inzerát
4 Plést

Ключ

úloha č. 3

Имя: Гена

Место работы: зоопарк

Возраст: přesně nevíme, možno
vymyslet

Место проживания: přesně nevíme,
možno vymyslet

Профессия: крокодил

Хобби: играть в шахматы, пускать
мыльные пузыри... атд.

úloha č. 4

1. В, 2. Б, 3. Б, 4. Б, 5. А, 6. Б

Пříklady práce ПРЁД, БЁНЕМ, ПО shlédnutí

Cvičení před shlédnutím

- Отвечайте на вопросы:

- Что это за зверь?
- Где он может жить?
- Что он может есть?
- Какой он: добрый или злой? Сильный или слабый? Грустный или весёлый?
- С кем он может дружить?
- В фильме у него есть работа. Кем он может работать?
- О чём может быть этот мультфильм?

Cvičení před shlédnutím – „autentické čtení“

- **История Чебурашки**
- Прочитайте историю Чебурашки и обратите внимание на вопросы. Придумайте свой заголовок.
- Кто жил в тропическом лесу? Как его звали?
- Что произошло однажды утром?
- Что было после этого?
- Где оказались ящики в конце концов?
- В одном ящике почти не было апельсинов. Почему?
- Что не мог Чебурашка? Что сказал директор магазина?
- „-----“ **Zde napiš svůj vymyšlený nadpis**

В одном густом тропическом лесу жил был очень забавный зверёк. Звали его Чебурашка ...Однажды он проснулся утром рано, заложил лапы за спину и отправился немного погулять и подышать свежим воздухом. Гулял он себе, гулял и вдруг около большого фруктового сада увидел несколько ящиков с апельсинами. Недолго думая, Чебурашка забрался в один из них и стал завтракать. Он съел целых два апельсина и так объелся, что ему трудно стало передвигаться. Поэтому он прямо на фруктах и улёгся спать(...)

Cvičení během shlédnutí

Найдите, кто есть кто: Чебурашка, продавец, сторож,
директор магазина

Cvičení po shlédnutí - Multiple choice

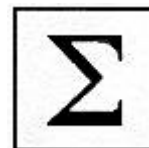
Выберите правильный вариант ответа:

- Чебурашка будет работать ...
  - а) в зоопарке
  - б) в театре
  - в) в магазине „Уценённые товары“
- Чебурашка будет работать ...
  - продавцом
  - игрушкой
  - директором
- Чебурашка будет жить ...
  - а) в магазине
  - б) в телефонной будке
  - в) у крокодила Гени

Evaluace a reflexe Vaší vyučovací hodiny, ve které jste použili filmový výukový materiál, by měla vždy následovat! Zamyslete se na tím, zda byl výběr filmového materiálu adekvátní, zda se žákům líbil, zda je motivoval, zda bylo jeho zařazení

do struktury vyučovací hodiny účelné (začátek nebo konec hodiny). Popřípadě si napište jiný postup práce ve vyučovací hodině.

Shrnutí kapitoly

Film patří k mediálním produktům, které nesporně můžeme ve výuce ruštiny použít. Avšak nepoužíváme filmový výukový materiál bez důkladné přípravy a didaktizace. Při přípravě na výuku je nutné stanovit si cíl, pro který vybereme vhodný film. Vzhledem k cíli vybereme vhodný výukový materiál, se kterým dále pracujeme. Po shlédnutí námi zvoleného filmu/úryvku vyhledáme vhodná cvičení, která žáci budou řešit PŘED, BĚHEM, PO sledování filmu. Při použití filmového výukového materiálu ve výuce si můžeme zvolit jeden z možných způsobů prezentace: v bloku, v intervalech, „sendvič“, v úryvku. Za přínosné lze považovat, že sledování filmu/ukázky rozvíjí receptivní pátou dovednost – porozumění viděnému a slyšenému.

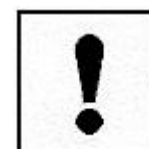
Kontrolní otázky a úkoly:

1. Vyjmenujte argumenty, proč filmový výukový materiál použít ve výuce ruštiny.
2. Vysvětlete receptivní pátou dovednost.
3. Popište způsoby prezentace filmu.
4. Zdůvodněte význam přípravy učitele na výuku s filmovým materiálem.
5. Popište fáze učitelovy přípravy.
6. Zdůvodněte význam cvičení před, během, po shlédnutí filmu.
7. Vyjmenujte alespoň dvě cvičení z každé fáze.

Úkoly k textu:

1. Napište přípravu na vyučovací hodinu, ve které použijete film Čeburaška.
2. Postupoval/a byste při výběru filmu/filmové ukázky jinak – jak?
3. Zvolil/a byste jiný filmový výukový materiál – proč?

Citovaná a doporučená literatura

- „Крокодил Гена“ – мультфильм „Чебурашка и крокодил Гена“
Режисер: Роман Качанов.

- NOSKOVÁ, L. *Film ve výuce cizích jazyků*. Materiál z celostátního semináře rusistů, který se konal ve Zlenicích u Prahy, 2008.
- VLHOVÁ, K. *Didaktizace filmu*. Metodický materiál pro potřebu Obchodní akademie Ostrava, 2009.

6 Internet ve výuce ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- o možnostech využití ruského (i českého) internetu v hodinách ruštiny.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit možnosti využití webových stránek v hodinách;
- uplatnit získané poznatky v praxi ve své výuce;
- charakterizovat některé ruské webové stránky použitelné ve výuce.

Klíčová slova kapitoly: internet ve výuce, ruský internet, multimediální kompetence.

Průvodce studiem

Internetová výuka či využití internetu ve výuce ruštiny se doposud nestalo běžnou součástí výuky a mnozí pedagogové se tomuto médiu spíše vyhýbají a brání. A přitom právě internet se může stát pro učitele cizích jazyků a jejich studenty základním zdrojem při získávání nových informací, při budování základní slovní zásoby, hledání a procvičování různých gramatických jevů, získávání faktografických informací apod.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

T. Miljutina a B. Chlebda z Opolské univerzity (Polsko) ve své zajímavé a inovátorské stati „Ресурсы Рунета на уроках РКИ (из опыта работы с польскими студентами-русистами)“ uvádějí **3 směry využití ruských internetových** stránek ve výuce ruštiny:

- **neomezený zdroj informací** (i kulturologických a z oblasti reálií);
- možnost **virtuální výuky** (za využití samotného komunikativního prostoru);

- **zdroj nových slov**, nové terminologie, nových variant hovorového stylu řeči a nových možností epistolárního žánru.

(<http://www.russianforall.ru/pedagogs/main.php?news=4374>)

Autorky dále upozorňují na **některá úskalí při práci s internetem** v hodinách ruštiny:

- **ne všichni učitelé v plné míře využívají možnosti ruského internetu** ve svých hodinách, protože se většinou při rozvoji konverzace studentů omezí jen na práci s vytištěnými texty;

- **nedostatek počítačových učeben** na školách, mnohdy časově a kapacitně omezený přístup do těchto specializovaných učeben pro učitele ruštiny;

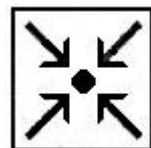
- bariéru může způsobovat **vnitřní nepřípravenost samotných studentů i učitele** pro práci v prostředí ruskojazyčného internetu (obvykle se volně pohybují ve svém domácím virtuálním prostředí, příp. v anglojazyčném);

- studenti nejsou schopni pracovat s **ruskojazyčnou klávesnicí** apod.

Objevuje se nový pojem **multimediální kompetence učitele a studenta**, která spočívá v dovednosti používat při výuce ruštiny multimediální materiály, jejichž hlavním zdrojem jsou stránky ruského internetu. V souvislosti s tím se jako nejdůležitější úkol výuky ruštiny (jako cizího jazyka) jeví schopnost **rychle a efektivně vyčlenit nejdůležitější informace v ruštině** v hypertextovém prostředí, a tyto informace efektivně využívat při komunikaci.

6.1 Odkazy k učebnici Raduga, Raduga po-novomu

Příklad:

V učebnici *Raduga, Raduga po-novomu* je spousta témat, u kterých lze výklad doplnit prací s ruskými webovými stránkami a portály. Např. výklad o životě a tvorbě **ruských spisovatelů** může být doplněn fotografiemi z míst, spojených se životem konkrétního spisovatele, ukázkami jeho děl apod.

V tabulce jsou abecedně uspořádána jména ruských spisovatelů, kteří jsou uvedeni v jednotlivých lekcích učebního souboru *Raduga a Raduga po-novomu* a jsou zde uvedeny i příslušné webové odkazy na ruském internetu.

Spisovatelé

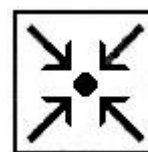
Achmatova A.	RIII, 5	http://www.akhmatova.org/ ; http://www.ahmatova.ru/ http://www.litera.ru/stixiya/authors/axmatova.html
Ajtmatov Č.	RII, 8	http://www.mk.ru/36524/36524.html http://lib.ru/PROZA/AJTMATOW/
Astafjev V.	RII, 5	http://www.astafiev.ru/
Bulgakov M. A.	RIII, 3	http://www.bulgakov.ru/ ; http://www.dombulgakova.ru/
Cvetajeva M.	NR II, 6	http://tsvetaeva.da.ru http://www.ipmce.su/~tsvet/WIN/index.html
Čechov A. P.	RIII, 1	http://www.chehovodstvo.ru/ ; http://www.mxat.ru/
Dostojevskij M. F.	RII, 6	http://www.karelia.ru/~Dostoevsky/main.htm
Gogol N. V.	RII, 7	http://www.nikolaygogol.org.ru/ ; http://nikolay.gogol.ru/
Charms D.	RII, 7	http://xarms.lipetsk.ru/
Krylov I. A.	RIII, 4	http://krilov.ru/
Lermontov M. Ju.	RII, 4	http://www.lermontov.info/
Okudžava B.	RI, 6	http://lib.ru/KSP/okudvawa.txt http://www.fro196.narod.ru/library/okujava/okujava.htm
Pasternak B.	RI, 6 NR I, 7	http://pasternak.niv.ru/
Petruševskaja A. S.	RIII, 2	http://www.belousenko.com/wr_Petrushevskaya.htm
Puškin A. S.	RI, 8 RII, 3 NR II, 2	http://www.chat.ru/~as_pushkin/ ; http://www.museum.ru/pushkin/
Solženicyn A. I.	RII, 5	http://www.solzhenicyn.ru/
Tolstoj L. N.	RI, 6 NR I, 7	http://www.levtolstoy.org.ru/ ; http://www.tolstoymuseum.ru/
Turgeněv I. S.	RII, 2	http://turgenev.org.ru/ik.htm ; http://turgenev.org.ru http://turgenev.org.ru/museum/spasskoe.htm
Vysockij V.	RI, 4	http://lib.ru/WYSOCKIJ/ ; http://otblesk.com/vysotsky/

Vysvětlivky:

Tolstoj L. N.   RI, 6   Raduga 1, 6. lekce
                          NR I, 7   Raduga po-novomu 1, 7. lekce

Příklad:

Při práci s uměleckou literaturou a tvorbou spisovatelů mohou být ve výuce využity i odkazy na **ruské knihovny**, ve kterých lze jednak vyhledávat v katalogu či nacházet v plném formátu celá díla nejen ruských spisovatelů.

Knihovny v Rusku

- Большая электронная библиотека - <http://www.lib.com.ua/>
- Литературное кафе в Интернете - <http://www.tema.ru/rrr/litcafe/>
- Проза.Ru - <http://www.proza.ru:8004/>
- Русская классическая поэзия - <http://www.aai.ee/~vladislav/poesia/>
- Серебряного века силуэт - <http://www.silverage.ru/>
- Сервер „Литература” - <http://www.litera.ru/>

- Современная русская литература - <http://www.vavilon.ru>

Příklad:

Při probírání témat věnovaných **historickým památkám, muzeím** apod. lze se studenty podniknout **virtuální návštěvu** těchto objektů a vše uvidět takřka na vlastní oči.

Moskva

Arbat	NR II,3	http://www.kulichki.com/arbat/ ; http://www.president-hotel.ru/arbat/
divadla	RI, 7	http://afisha.ru/ ; http://www.theatre.ru/ http://www.bolshoi.ru/ ; http://www.teatr.ru/ http://www.kremlin-gkd.ru/
GUM	NR II,3	http://www.gum.ru/
Chrám Christa Spasitele	RIII, 5	http://www.xxc.ru/most2/transcript/o_leonid.htm http://hram.codis.ru
Kolomenskoje	NR II,3	http://www.mgomz.ru/default.asp?ob_no=1882 http://hist-usadba.narod.ru/links10-40.html
metro	RII, 3	http://www.metro.ru
Teatr na Taganke	NR II,3	http://taganka.theatre.ru/
Zajímavá místa	RI, 9	http://all-moscow.ru/index.ru.html http://www.kremlin.museum.ru/ http://www.aha.ru/~mausoleu/m-histor.htm

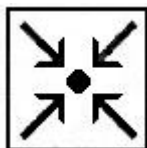
Sankt – Peterburg

Lyceum v Carském Sele	RI, 8 NR II,2	http://www.tzar.ru
Piskarevský hřbitov	RI, 10	http://www.spbin.ru/encyclopedia/cemetries/piskar.htm http://www.piskarevskoe.ru/
Zajímavá místa	RI, 10 NR II, 5	http://www.opeterburge.ru/cemetery_478.html http://www.hermitagemuseum.org/ http://www.kunstkamera.ru/ http://www.kommunalka.spb.ru/ http://www.encspb.ru

Vladimir, Veliký Novgorod	RII, 5	http://www.vladimirgid.ru/ http://www.novgorod.ru/
----------------------------------	--------	--

Praha

	RI, 10 NR II, 6	http://www.prag.ru/
pražské metro	NR II, 4	http://hledamka.com/2008/01/26/praga-metro-ili-metro-v-prage/ http://www.etour.by/interes/Praha_metro.html

Příklad:

Ruské reálie

Filmy		www.kinomania.ru
Kalendář	RII, 4	http://www.calend.ru/
Kuchyně	RII, 7	http://www.gotovim.ru/ ; http://www.furshet.ru/
Sport	RIII, 3	http://www.sovsport.ru/news/ ; http://www.sport-express.ru/

Svátky v Rusku	RII, 8	http://www.calend.ru/ ; http://www.prazdnik.ru/ http://prazdniky.narod.ru/
Věda	RIII, 1	http://www.nkj.ru/
Výtvarné umění	RIII, 5	http://www.tretyakov.ru/ ; http://www.museum.ru/gmii/
Vzdělání	RII, 2	http://msu.gov.ru/

Zeměpis Ruska

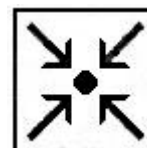
Bajkal	RII, 5	http://www.magicbaikal.ru/
BAM	RII, 5	http://bam.railways.ru/
Časová pásma	RII, 4	http://www.437000.ru/info/time.php
Geografie Ruska	RII, 5	http://georus.by.ru/ ; http://rusgeo.clow.ru/
Jenisej	RII, 5	http://www.e-river.ru/gallery/Yenisei/

Písňe

http://www.tatsel.ru/song/song_mpeg.htm ; http://www.hot.ee/nostalgie/mp3.htm http://www.zvuki.ru/ ; http://www.pesenki.ru/ ; http://songkino.ru/		
Šaljapin F. I.	NR I, 6	http://all-moscow.ru/culture/museum/chaliap/chal.ru.html

6.2 Slovníky a encyklopedie, média na internetu

Příklad:

Slovníky a encyklopedie

- Большой энциклопедический словарь
<http://www.sci.aha.ru/ALL/VOC/index.htm>
- Основные понятия прикладной интернететики
<http://www.rol.ru/files/dict/internet/index.htm>
- Русский биографический словарь
<http://www.rulex.ru/>
- Словарь молодёжного сленга
<http://www.paco.net/~odessa-mag/slovar/index.htm>
- Толковый словарь русского языка
<http://mega.km.ru/ojgov/alphabet.asp>
- Универсальная энциклопедия
http://mega.km.ru/bes_98/srch.asp
- Энциклопедия изобразительного искусства
<http://visaginant.narod.ru/visaginant.htm/>
- Энциклопедия «Кругосвет»
<http://www.krugosvet.ru/>

Vyhledávače – katalogy – portály

Jazykové

- Грамота.ру. Русский язык для всех
<http://www.gramota.ru>
- Культура письменной речи
<http://www.gramma.ru>
- Мир русского слова
<http://www.rusword.com.ua/>

Ostatní

- Детский информационный портал
<http://www.klepa.ru/>
- Rambler
<http://www.rambler.ru>
- Refer.ru
<http://www.refer.ru>
- Яндекс
<http://www.yandex.ru>

Média: časopisy/noviny

- Вести
<http://www.vesti.ru/>
- Газета.ru
<http://www.gazeta.ru>
- Дни.Ру
<http://www.dni.ru>
- ИноСМИ о России
www.inosmi.ru
- Комсомольская правда
<http://www.kp.ru/>
- Кино Экспресс
<http://kino.dvdspecial.ru/>
- Литературная газета

<http://www.lgz.ru>

- Наука и жизнь

<http://www.nkj.ru/>

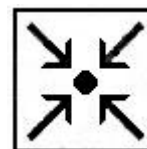
- СМИ

<http://www.smi.ru/>

6.3 Výukové portály

Пříklad:

- Основные правила грамматики русского языка
http://www.ipmce.su/~lib/osn_prav.html
- Правила русской орфографии и пунктуации
<http://www.rusyaz.ru/pr/index.html>
- Речевой этикет и культура общения (Формановская Н.И.)
<http://reader.boom.ru/form/form.htm>
- Русская фонетика
<http://www.philol.msu.ru/rus/galya-1/index1.htm>
- Справочная служба русского языка
<http://www.rusyaz.ru>
- Тесты
<http://www.5ballov.ru/test/>
- Электронные лингвокультурологические курсы
<http://gramota.ru/book/ritorika/index1.htm>

Odkazy pro učitele

- Академия повышения квалификации и профессиональной переподготовки работников образования
<http://www.apkpro.ru/>
- Общественная палата РФ
<http://www.oprf.ru/ru/about/>
- Сеть творческих учителей
http://www.it-n.ru/communities.aspx?cat_no=1177&tmpl=com
- Мир работ
<http://www.mirrabort.com/my/>

6.4 Svět kolem nás, zajímavosti na ruském internetu

Příklad:

Tyto odkazy mohou být použity v rámci **nácviku konverzace** a pro rozvíjení komunikativní kompetence studentů v **rámci témat jako nákupy, můj byt, zdraví (návštěva u lékaře), vaření, móda** atd. Studenti i učitelé si mohou rozšiřovat slovní zásobu o **aktuální lexikální jednotky** a obohatit tak svůj osobní slovník (aktivní i pasivní slovní zásoby).

Novou slovní zásobu mohou žáci využít při samostatném písemném i ústním projevu.

Bydlení – nákupy

- Бытовая техника и электроника
<http://1000.ru/>
- Квартира. Дача. Офис
<http://www.kdo.ru>
- NashaMebel
<http://nashamebel.narod.ru/>

Zdraví

- Медицинская поисковая система
<http://www.medinfo.ru/>
- Не болей
<http://nebolei.ru/>
- Российские медицинские ресурсы в Интернет
http://www.mosmed.ru/med_resurs.asp

Vaření

- Cooking-Book.RU
<http://www.cooking-book.ru>
- Особенности национальной кухни
<http://www.cooking.com.ua/index2.php?page=2>

Móda

- Fashion.rin.ru
<http://fashion.rin.ru>

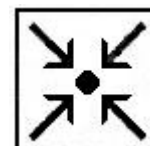
Zajímavosti

- Высотные здания Москвы
<http://vysotki.da.ru/>
- Дом Романовых
<http://www.intercult.ru/culture/romanovs/main.htm>
- Профессионально о живой природе
<http://www.biodat.ru/>

6.5 Užitečné odkazy v ČR

Příklad:

Učitelé by měli být schopni sledovat novinky v rámci svého oboru (cizí jazyk), ale současně by měli vědět, kde najdou aktuální informace k oblasti **českého školství, vzory školských dokumentů, normy a předpisy**, informace o možnostech např. **dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP)** apod.

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)
www.msmt.cz
- Nová maturita
<http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>
- Metodický portál RVP
www.rvp.cz
- Krajské zařízení pro další vzdělávání pedag. pracovníků Ostrava (KVIC)
<http://www.kvic.cz/>
- Učitelské listy
<http://www.ucitelske-listy.cz/Static/aboutul.asp>
- Učitelský spomocník
<http://www.spomocnik.cz/index.php?&template=main>
- Portál pro podporu informační gramotnosti

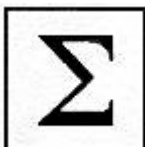
<http://www.infogram.cz/>

- AMATE – zájmové sdružení metodiků cizích jazyků

<http://amate.cz>

- Vše o jazycích, jazyk. zkouškách a certifikátech

<http://www.jazykovezkousky.cz/165>

Shrnutí kapitoly

Kontrolní otázky a úkoly

1. Jaké jsou možnosti využití ruských (českých) webových stránek v hodinách ruského jazyka?
2. Jaká úskalí se mohou vyskytnout při práci s internetem v hodinách ruštiny?
3. Charakterizujte pojem multimediální kompetence učitele a studenta.

Úkoly k textu

1. Připravte si vyučovací hodinu věnovanou některému z ruských spisovatelů (jeho životu či tvorbě), snažte se maximálně využít ruských webových stránek.
2. Promyslete si vyučovací hodinu věnovanou libovolnému tématu v učebnici *Raduga po-novomu* či *Pojechali*, ve které budou studenti prezentovat výsledky svého domácího úkolu v podobě vyhledávání konkrétních informací (slovní zásoby) na ruském webu.

Citovaná a doporučená literatura

- [http://www.russianforall.ru/pedagogs/main.php?news=4374:](http://www.russianforall.ru/pedagogs/main.php?news=4374)

7 Poslech ve výuce ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- o významu dovednosti porozumět mluvenému slovu.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit zásady efektivního nácviku porozumění mluvenému slovu,
- objasnit způsob kontroly porozumění slyšeného,
- charakterizovat obtížnost poslechových textů.
-

Klíčová slova kapitoly: poslechový text, poslechové úlohy, slovní zásoba.

Průvodce studiem

Dovednost porozumět slyšenému je velmi důležitá, protože při kontaktu s rodilými mluvčími musíme umět zachytit obsah jeho sdělení. Nácviku dovednosti porozumění mluvenému slovu věnujeme pozornost, přičemž si klademe za cíl také rozšířit slovní zásobu.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Nácvik dovednosti porozumět ruskému mluvenému slovu můžeme realizovat v každé vyučovací hodině. Ze zkušenosti mohu uvést, že poslech a poslechová cvičení žáky velmi baví, zvláště když si ověří, že již slyšenému rozumí. Samozřejmě, že je lepší, pokud poslech a jeho porozumění cvičíme na originální ruské řeči. Cvičebnice *Ruština poslechem* je patrně ta nejlepší, která je na našem trhu, a proto se v kapitole budeme opírat o tento zdroj. Dále si uvedeme příklady jednoduchých rozhovorů včetně poslechových úloh, které si můžete do výuky samostatně připravit.

Podle obtížnosti slovní zásoby můžeme poslechové texty rozdělit do tří úrovní.

1. běžná slovní spojení a běžná slovní zásoba, kratší text (A2);
2. běžná slovní zásoba; jednoduchý, ale delší text (A2);

kratší, ale komplikovanější text;

3. obtížnější slovní zásoba a komplikovanější text (B1).

Několik zásad a rad pro nácvik porozumění poslechu

Jak bylo řečeno, budeme vycházet z učebnice Ruština poslechem, ale v praxi jsem si vždy jednotlivé úlohy upravovala tak, aby je moji žáci zvládli.

- a) Nebojte se a upravujte si poslechové texty a poslechové úlohy.
- b) Text nebo jeho část nechejte žákům poslouchat tolikrát, kolikrát to vyžaduje situace!!!
- c) Při poslechu mají žáci úlohy k poslechu vždy před sebou. Některé úlohy vypracovávají již BĚHEM POSLECHU, některé AŽ PO NĚM.
- d) Vždy je třeba žákům přesně říci, co po nich budeme chtít, tzn., kdy vypracovávají úlohu během poslechu a kdy budou mít čas na úlohu po vyslechnutí textu.

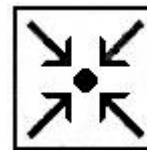
Kontrola porozumění slyšeného:

- Pokud Vám půjde o kontrolu porozumění mluvenému slovu, můžete tolerovat to, že žák ve svém projevu používá synonyma. Hlavní je vyjádření správného obsahu, myšlenky poslechu.
- Pokud jde o nácvik slovní zásoby a hovorové ruštiny, dbáme na to, aby v odpovědích byl žák co nejpřesnější.
- Napsaný text určený pro poslech nastříháme podle replik jednotlivých účastníků rozhovoru. Během poslechu mají žáci za úkol poskládat repliky ve správném pořadí.

Kromě nácviku dovednosti porozumět slyšenému si klademe za cíl rozšířit slovní zásobu. Slovní zásobu mají žáci zvládnout prostřednictvím činností, tj. v kontextu, v našem případě v kontextu poslechu. Během poslechu žáci podtrhnou v textu ta slova (za předpokladu, že mají poslouchaný text k dispozici), kterým vůbec nerozumí, jejichž význam nemohli ani odhadnout. Tato neznámá slova žákům rusky objasňujeme s tím, že žáci aktivně spolupracují při odhadu významu slova.

7.1 Где же это – Příklad poslechového textu s poslechovými úlohami

Участковый: Ну, нашлась ваша собака, Людмила Ивановна. Звонил некий Гостев Валерий Иванович. Адрес пишите, улица Вилиса Лациса, дом девять, корпус семь, квартира двести сорок один.

Людмила: Где же это?

Участковой: В Тушине. Поедете по Волоколамке, под мостом, на первом светофоре направо и по улице Свободы вперёд, ну и там спросите.

Л: Скользко, лучше на метро.

У: Ни, ни, ни, боже мой, жутко неудобно. Придётся до метро „Планерная“, тащиться, а потом на трамвае долго, ещё пешком от остановки идти. Улица Лациса очень неудобно расположена.

Л: Гололёд...

У: Так потихоньку, иначе вовек зимой ездить не научитесь.

Участковый: Ну, нашлась ваша собака, Людмила Ивановна. Звонил некий Гостев Валерий Иванович. Адрес пишите, улица Вилиса Лациса, дом девять, корпус семь, квартира двести сорок один.

Людмила: Где же это?

Участковой: В Тушине. Поедете по Волоколамке, под мостом, на первом светофоре направо и по улице Свободы вперёд, ну и там спросите.

Л: Скользко, лучше на метро.

У: Ни, ни, ни, боже мой, жутко неудобно. Придётся до метро „Планерная“, тащиться, а потом на трамвае долго, ещё пешком от остановки идти. Улица Лациса очень неудобно расположена.

Л: Гололёд...

У: Так потихоньку, иначе вовек зимой ездить не научитесь.

Участковый: Ну, нашлась ваша собака, Людмила Ивановна. Звонил некий Гостев Валерий Иванович. Адрес пишите, улица Вилиса Лациса, дом девять, корпус семь, квартира двести сорок один.

Людмила: Где же это?

Участковой: В Тушине. Поедете по Волоколамке, под мостом, на первом светофоре направо и по улице Свободы вперёд, ну и там спросите.

Л: Скользко, лучше на метро.

У: Ни, ни, ни, боже мой, жутко неудобно. Придётся до метро „Планерная“, тащиться, а потом на трамвае долго, ещё пешком от остановки идти. Улица Лациса очень неудобно расположена.

Л: Гололёд...

У: Так потихоньку, иначе вовек зимой ездить не научитесь.

Poslechové úlohy k textu.

* **Ответьте** кратко на вопросы!

Что находится у мужчины, который звонил в милицию? .....

Какое средство транспорта предпочитает Людмила? .....

На чём она, в конце концов, едет? .....

** **Напишите адрес** человека, к которому едет Людмила.

г. Тушино

ул. ...., д. ...., корп. ...., кв. ....,

имя, отчество, фамилия .....

*** **Напишите** названия улиц и площадей, о которых идёт речь.

Вилица Лациса

В .....

С .....

Ф .....

*** Эти предложения в разговорах звучат несколько иначе. **Напишите** их правильно.

Улица Лациса очень удобно расположена.

.....

Только лучше на метро.

.....

Так потихоньку, иначе вовек зимой ехать не научитесь.

.....

Всю жизнь в Тушине живу, а про такую не слыхала!

.....

Legenda k poslechovým úlohám

* Běžná poslechová úloha, kterou žáci mohou vyřešit při prvním poslechu.

** Obtížnější úloha, vyžaduje opakovaný poslech, vypracovávají po poslechu.

*** Velmi obtížná úloha, vyžaduje více než dva poslechy, vypracovávají po poslechu.

Neznámá slova k textu a úkolu:

вовек – jaktěživ

потихоньку – pomalu

жутко – příšerně

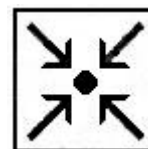
гололёд – náledí

ни боже мой – v žádném případě   тащиться – ploužit se, jít pomalu

7.2 Как вы умеете слушать

Инструкция:

Слушайте диалог 2 раза и читайте фразы (а, б, в, г, д). Если информация фразы такая, как в тексте, то напишите знак «+», если нет, то напишите «-».

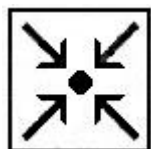

Диалог 1

- Марина! Привет! Как дела!
- Привет, Андрей! Отлично! А у тебя?
- У меня тоже всё хорошо. Что ты сей час делаешь?
- Сейчас я читаю. Я вчера была в книжном магазине и купила новую книгу.
- Ты знаешь, что сей час открывается выставка «Книги России?»
- Правда? Нет, я не знала об этом! А как она работает?
- Как работает выставка, я не знаю. Но могу узнать об этом в Интернете.
- Да, посмотри, пожалуйста. Я очень хочу пойти на эту выставку.
- Хорошо. Сей час посмотрю и позвоню тебе ещё раз. Ты будешь дома?
- Да, я буду дома весь вечер.
- Ну, тогда пока!
- Пока.

Фразы

- а) Марина любит читать.
- б) Марина вчера ходила в книжный магазин.
- в) Она знает, что работает новая выставка «Книги России».
- г) Андрей знает когда выставка открыта.
- д) Вечером Марина пойдёт в театр.

Инструкция:

Слушайте диалог 2 раза и читайте фразы (а, б, в, г, д). Если информация фразы такая, как в тексте, то напишите знак «+», если нет, то напишите «-».

Диалог 2

- Алло, Марина? Это я, Андрей . Я всё узнал. Записывай !

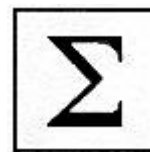
- Подожди минуты, я возьму ручку... Хорошо. Я записываю.
- Значит так. Выставка будет работать три недели. Она открыта каждый день, и в выходные дни тоже. В десять часов утра она уже открыта. Пойдём?
- Конечно. Ты можешь послезавтра?
- Послезавтра? Нет, послезавтра я не могу. У меня встреча. Давай лучше в субботу, в два часа.
- В субботу, в два. Отлично! Где мы встретимся?
- Я думаю, что лучше всего встретиться около входа на выставку.
- Хорошо, давай там. Пиши адрес: Ленинский проспект, дом 87. В субботу, в два часа.
- Да, всё правильно. До встречи!
- До встречи!

Фразы

- a) Выставка работает каждый день.
- б) Марина записывает адрес выставки.
- в) В субботу Марина и Андрей пойдут на выставку.
- г) Они договорились встретиться в двенадцать часов.
- д) Они хотят встретиться на метро.

Shrnutí kapitoly

Co nejčastěji zařazujeme do výuky nácvik dovednosti porozumět slyšenému. V metodice poslechu rozlišujeme poslechové texty a poslechové úlohy. Poslechové texty žáci mohou (ale nemusejí) mít při poslechu k dispozici. Poslechové úlohy musejí mít žáci vždy před sebou, přičemž musejí mít jednoznačně zadáno, kdy je mají vypracovávat. Vypracovávat je mohou během poslechu, anebo po poslechu. Při kontrole porozumění slyšenému můžeme vyžadovat, aby žák vyjádřil myšlenku (obsah) toho co slyšel, anebo na základě slyšeného můžeme nacvičovat hovorovou ruštinu.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Vyjmenujte a charakterizujte úrovně poslechových textů.
2. Kdy žáci vypracovávají poslechové úlohy?
3. Jak můžeme zkontrolovat porozumění slyšenému?

Úkoly k textu

1. K jednoduchému rozhovoru (dle vlastního výběru) napište kontrolní poslechové úlohy (viz fráze).

Citovaná a doporučená literatura

- ТАHOVSKÁ, L., HODINÁŘOVÁ, J., KOŽUŠNIKOVÁ, M. *Ruština poslechem: cvičení a testové úlohy*. 1. vyd. Praha: LEDA, 2005. ISBN 80-7335-049-1.
- КОРЧАГИНА, Е. Л., СМЫКУНОВА, Н. В. *Русский язык: первые результаты*. Москва: „Русский язык“. Курсы, 2007. ISBN 978-5-88337-143-0.
- Doporučená: PODLESNYCH, A. Сказка о Морозко – по мотивам русских народных сказок. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1912-9. Dvojazyčná učebnice rozvíjející slovní zásobu a schopnost porozumět.

Řešení úloh:

Диалог 1: а+), б+), в-), г-), д-).   **Диалог 2:** а+), б+), в+), г-), д-).

8 Testy ve výuce ruštiny

V této kapitole se dozvíte:

- teoretická pojednání o tvorbě testů a také praktické příklady pro výuku.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit techniky pro měření znalostí žáků,
- objasnit zásady při tvorbě testů,
- charakterizovat otázky otevřené a uzavřené.

Klíčová slova kapitoly: sumativní a formativní hodnocení, test, zásady tvorby testu, otázka otevřená a uzavřená.

Průvodce studiem

Určitě nás zajímá, co se žáci naučili, jaké nové znalosti, dovednosti a postoje si osvojili. Jak to zjistíme? Nejstarším způsobem je prověřování úrovně žáků různými technikami, jinými slovy, mluvíme tu o hodnocení. Hodnocení je důležitou součástí vyučovacího procesu, a my se budeme zabývat problematikou testů, které lze aplikovat ve výuce.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 1 hodinu a 30 minut, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

Hodnotit žáka můžeme jak průběžně (formativní hodnocení), tak na závěr určitého tematického celku (sumativní hodnocení). Obecně platí, že průběžné hodnocení přiměje žáky k systematické přípravě a poskytuje žákům okamžitou zpětnou vazbu o úrovni jejich učení. Na závěr probraného tematického celku můžeme žáka zhodnotit formou zkoušky, která napomáhá upevňovat učivo. Formu zkoušky využíváme u vyspělejších žáků s vyšší jazykovou úrovní. Jak písemné, tak ústní zkoušení by mělo být objektivní (výsledek hodnocení není závislý na osobě učitele), citlivé (citlivě rozlišovat jazykovou úroveň žáků), přiměřené požadavkům (přiměřeně obtížné), bezprostřední (bez zbytečných

časových prodlev při sdělování výsledků), ekonomické (čas učitele i žáka).

8.1 Písemná zkouška – test

Písemné zkoušky jsou považovány za objektivnější než zkoušky ústní, zejména mají-li formu testu. Test obsahuje stejné zadání pro všechny žáky a také se provádí za stejných podmínek. Jakmile si budete tvořit test pro žáky, musíte dbát určitých zásad.

Zásady při tvorbě testu:

1. nejprve proveďte důkladnou analýzu probraného učiva, které má být testováno. Jedině tak se vyhnete tomu, že test bude obsahovat učivo, které jste s žáky neprobrali,
2. stanovte počet položek testu s ohledem na čas, který máte pro testování k dispozici (počítejte i s prodlevami na pokyny k testu, s jeho rozdělením),
3. stanovte, jaké typy otázek použijete – otevřené nebo uzavřené,
4. časově náročné jsou opravy otázek volných se širokou odpovědí,
5. to, jaké typy otázek v testu použijete, byste měli předem sdělit žákům,
6. v testu uspořádejte otázky podle toho, jak bylo učivo probíráno,
7. na začátek testu zařaďte spíše otázky snazší, aby žáci získali jistotu,
8. otázky formulujte srozumitelně, jasně a přesně, abyste vyloučili případy, kdy žák neodpoví, protože otázce nerozumí,
9. „chytáky“ do testu nepatří,
10. test by také neměl být na celou vyučovací hodinu,
11. stanovte přesná kritéria na hodnocení testu.

Krátce k **typům otázek**, které můžete do testu zařadit.

→ **otázky otevřené:** k této otázce žák volně formuluje odpověď, prostě o délce a obsahu odpovědi rozhoduje sám student; např. do věty je třeba doplnit slovo, termín, nebo napíše stručnou (širokou) odpověď.

→ **otázky uzavřené:** žákům jsou nabízeny různé formulace odpovědí, z nichž mají jednu správnou vybrat. Možné formulace odpovědí: *dichotomické* – žák vybírá ze dvou předložených alternativ. Formulace *s výběrem odpovědí* – žák

uskutečňuje výběr jedné odpovědi zpravidla z 3–5 předložených možností. *Přiřazovací* – žák přiřazuje pojmy ze dvou daných skupin. *Rozdělovací* – žák rozděluje jednotlivé prvky do dvou nebo více ohraničených skupin. *Uspořádací* – žák uspořádává možnosti odpovědí podle určitého kritéria.

8.2 Příklady testů pro jazykovou úroveň A1

Test A

Как вы знаете слова

Задание 1. Какие здесь пары?

станция - поезд

..... - автобус

..... - такси

самолёт - аэропорт

..... - вокзал

..... - порт

Задание 2. Какие здесь пары?

а) .....- муж

б).....- дядя

в) бабушка -.....

г) сестра - .....

Задание 3. Кто где работает?

а) ....., ... – в больнице

б) официант - .....

в) ..... - в магазине

г) актёр - .....

д) инженер - .....

Задание 4. Какое слово общее? Это подчеркните.

а) пальто, юбка, майка, одежда, плащ

б) декабрь, март, май, месяц, ноябрь

в) маршрутка, транспорт, автобус, метро

г) виноград, яблоки, груши, лимоны, фрукты

д) картофель, огурец, овощи, лук, помидор

е) баскетбол, футбол, тренер, спорт, хоккей

Задание 5. Какое слово следующее?

- а) четверг, пятница, суббота, ...
- б) весна, лето, осень, ...
- в) север, юг, запад, ...
- г) утро, день, вечер, ...

Задание 6. Какое слово лишнее? Это подчеркните.

- а) почта, марка, конверт, письмо, аптека
- б) борщ, бутылка, бутерброд, каша, конфета
- в) журнал, газета, магазин, книга, учебник
- г) глаз, нос, рот, ухо, нога, поликлиника

Test B

Как вы знаете грамматику?

Označte křížkem...

Слова	он	оно	она	они
остановка				
врач				
дедушка				
дети				
отель				
глаза				
шоссе				
такси				
стулья				

Řešení

Слова	он	оно	она	они
остановка			+	
врач	+			
дедушка	+			
дети				+
отель	+			
глаза				+

шоссе		+		
такси		+		
стулья				

8.3 Příklady testů pro jazykovou úroveň A2

Test A

Как вы знаете грамматику?

Оznačte křížkem...

Мой, моё, моя или мои?

Слова	мой	моё	моя	мои
друзья				
регистрация				
имя				
квартира				
духи				
фотоапарат				
здоровье				
варенье				
отец				
кофе				
день				

Řešení

Слова	мой	моё	моя	мои
друзья				+
регистрация			+	
имя		+		
квартира			+	
духи				+
фотоапарат	+			
здоровье		+		

варенье		+		
отец	+			
кофе	+			
день	+			

Test B   **Как вы знаете слова?**

Прочитайте предложения. Выберите нужное слово (а, б или в)

1. Моя младшая сестра учится ещё в первом классе, она

.....

- а) одноклассница
- б) школьница
- в) студентка

2. Таня учится ..... в медицинском институте.

- а) на третьем курсе
- б) в третьем классе
- в) на третий год

3. Я завтра ..... и могу пойти с вами на поликлинику.

- а) рад
- б) готов
- в) свободен

4. У неё очень ..... дочь.

- а) красная
- б) красивая
- в) прекрасная

5. Давайте ..... эти вопросы вместе.

- а) делать
- б) думать
- в) решать

6. Каким видом спорта вы обычно .....?

- Я каждое утро езжу на велосипеде или бегаю.

- а) интересуетесь
- б) увлекаетесь
- в) занимаетесь

7. Я ..... тебе счастья.

- а) приглашаю
- б) поздравляю
- в) желаю

8. Я не люблю ..... по магазинам.

- а) ходить
- б) бывать
- в) покупать

9. Пишите мне чаще. ...., ваша Ева.

- а) Очень приятно
- б) С удовольствием
- в) С уважением

10. .... что тебя не было с нами.

- а) очень жаль
- б) к сожалению
- в) всегда жалко

Řešení: 1б, 2а, 3в, 4б, 5в, 6в, 7в, 8а, 9в, 10а,

Test C

Пřřadřte k sobř slova se stejnřm vřznamem

бездельник	1		а	приличная работа
родители	2		б	оболтус
хорошая работа	3		в	предки

Řešení

бездельник	1	1 б	а	приличная работа
родители	2	2 в	б	оболтус
хорошая работа	3	3 а	в	предки

8.4 Příklad testu pro jazykovou úroveň B1

а) В каком ряду расположены имена существительные, которые употребляются только в форме множественного числа?

1. очки, брюки, джинсы, офицеры
2. ножницы, каникулы, времена, грязнули
3. именины, чернила, колготки, ворота
4. сани, сливки, жалюзи, училища

б) В каком ряду все слова являются именами существительными?

1. два, второй, дважды, во-вторых, двойка
2. четыреста двадцать восемь, четыре, четверо, вчетвером
3. три, третий, тридцать три, триста пятьдесят восьмой, трое
4. один, одиннадцать, одиннадцатилетний, по одному, одинокий

в) В каком ряду все слова относятся ко второму спряжению?

1. клеить, обедать, вертеть, вымести
2. колоть, терпеть, заметить, замечать
3. мучить, дышать, ненавидеть, гнать
4. заверить, назначить, вычислить, жаждать

г) В каком ряду нет ошибок в образовании форм глагола?

1. бриться – бреюсь, броишься, брейся
2. доставать – достаю, достаем, доставайте
3. стеречь – стерегу, стерегешь, стереги
4. стонать – стоною, стонаешь, стоните

д) В каком ряду перечислены сочинительные союзы?

1. тоже, чтобы, то...то

2. зато, едва, не то...не то
3. однако, также, не только...но и
4. да, будто, или

е) Какая морфологическая характеристика выделенного слова является правильной?

Вообще я схожусь с людьми очень трудно.

1. союз
2. наречие
3. прилагательное
4. причастие

ж) Какая морфологическая характеристика предложения является неверной?

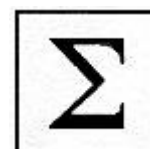
По некоторым мелочам, по тому, например, как оба они вместе варили кофе, почему каждый из них понимал другого с полуслова, я смог заключить, что живут эти люди мирно, благополучно и рады первому гостю, посетившему их дом.

1. в предложении 8 местоимений
2. в предложении 5 глаголов
3. в предложении 3 наречия
4. в предложении 2 числительных

Řešení: а3, б3, в3, г2, д3, е2, ж3

Shrnutí kapitoly

Hodnotit žákovy znalosti můžeme několika technikami, hodnotit můžeme jak průběžně, tak na závěr tematického celku. Každé zkoušení žáka má být objektivní. Písemné zkoušky jsou považovány za objektivní, zejména mají-li formu testu. Ten obsahuje stejné zadání pro všechny žáky a také se provádí za stejných podmínek. Při tvorbě testu dbáme na zásady, jakými jsou např. správný výběr učiva, stanovení typů otázek, jednoznačná formulace otázek, vhodný časový limit testu, přesná kritéria pro hodnocení testu. Do testu

můžeme zařadit otázky otevřené, anebo uzavřené. K otevřené otázce žák volně formuluje odpověď. Při použití otázek uzavřených jsou žákovi nabízeny různé formulace odpovědí, z nichž má jednu vybrat. Uvedené příklady typů testů jsou zvoleny tak, abyste je mohli použít a slouží jako modelové pro Vaši tvorbu.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vyjmenujte zásady při tvorbě testu.
2. Popište otázku otevřenou a uzavřenou.
3. Zdůvodněte výhody použití testu při hodnocení žáka.

Úkoly k textu

1. Vytvořte test pro jazykovou úroveň A1. Formulujte odpovědi dichotomické, v odpovědích použijte slova: слушать-слышать, смотреть-видеть.

Citovaná a doporučená literatura

- VŠETULOVÁ, M. *Příručka pro tutora*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1641-0.
- КОРЧАГИНА, Е. Л., СМЫКУНОВА, Н. В. *Русский язык: первые результаты*. Москва: „Русский язык“. Курсы, 2007. ISBN 978-5-88337-143-0.
- СКОРОХОДОВ, Л. Ю, ХОРОХОРДИНА, О. В. *Окно в Россию*. Санкт-Петербург: Златоуст, 2004. ISBN 5-86547-229-1.
- ЛЬВОВА, С. И., ЦЫБУЛЬКО, И. П. *Русский язык: Сборник заданий*. Москва: Эксмо, 2008. ISBN 978-5-699-27856-5.

9 Ruské svátky

V této kapitole se dozvíte:

- jak lze efektivně využít kulturologické materiály.

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit varianty použití materiálů o ruských svátcích,
- objasnit způsob organizace práce ve výuce s tímto materiálem,
- charakterizovat didaktické zásady při výuce s tématem ruských svátků.

Klíčová slova kapitoly: svátek, ruský svátek, organizace práce.

Průvodce studiem

Atraktivní téma ruských svátků patří do výuky ruštiny. Množství materiálů týkajících se této problematiky přímo vybízí k tomu, abychom žáky seznámili s historií a současností ruské národní kultury. Kulturologické materiály umožňují spontánně rozvíjet komunikativní dovednosti žáka.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nenechte se nikým a ničím rušit.

9.1 Jak využít materiály o ruských svátcích

Zajímavé materiály o ruských svátcích můžete získat z ruských knih, anebo si texty stáhnout z internetu. Jak jich využít ve výuce? Práci můžete organizovat následujícím způsobem.

1. Nejprve je nutné přečíst text. Text mohou číst žáci potichu pro sebe, avšak podle mého názoru je lepší, když čte učitel nahlas. Když si text připravujete, můžete v něm tučným tiskem napsat slova, slovní spojení, která potřebují Váš komentář. To znamená, že **rusky** žákům vysvětlíte, co znamenají, případně poskytnete historický, anebo kulturologický komentář.

2. Pod textem napište otázky, které prověří všeobecné porozumění přečtenému.

3. Následují různá cvičení, která si upravíte podle jazykové úrovně Vašich žáků a také podle toho, co chcete prověřit. Zpravidla jsou cvičení orientována na rozšíření slovní zásoby, prověření pochopení slov, opakování lexika. Některá cvičení můžete koncipovat tak, aby rozvíjela dovednost tvoření slov (podstatná jména, přídavná jména, příslovce). Cvičení mohou také upevňovat gramatické učivo (tvoření vidových dvojic). Některá cvičení mohou pomoci rozvíjet samostatný písemný projev – např. žáci mají napsat dopis Dědu Mrázovi.

4. Jako poslední lze zařadit ústní otázky, které rozvíjejí komunikativní dovednost žáka. Otázky si pečlivě připravte a při žakových odpovědích věnujte pozornost jeho osobnímu projevu. Vždy dbejte na to, aby žák „ztratil“ psychickou zábranu při komunikaci v ruštině, protože tato zábrana může být vážnou překážkou jeho spontánního projevu.

V následujících subkapitolách jsou uvedeny příklady práce s materiálem o ruských svátcích. Texty jsem upravila a zařadila k nim různé druhy cvičení, o kterých je pojednáno výše.

9.2 Дед Мороз и Снегурочка

Дед Мороз – собирательный образ, в нём есть черты многих русских фольклорных персонажей. В сказках это великан Морозко, который превращал воду в лёд, замораживал поля и леса, покрывал снегом землю. В середине XIX века Дед Мороз появился в литературных произведениях и на детских рождественских праздниках. Строгого, но справедливого старика с длинной седой бородой, который приходил на ёлку к детям, называли Рождественским Дедом. Со временем Рождественский Дед стал добрее и начал дарить детям подарки. Его с нетерпением ждут все дети, ведь Дед Мороз всегда дарит именно то, о чём мечтает ребёнок.

Дед Мороз – высокий и сильный, как русский **богатырь**. Он не курит и, в отличие от западных коллег, не носит очки. На новогодний праздник Дед Мороз обычно приезжает на тройке лошадей, но иногда приходит пешком или на лыжах.

Настоящий Дед Мороз следит не только за своей физической формой, но и за внешним видом. Вот какой должна быть одежда Деда Мороза:

- синяя (красная) или белая шуба с вышитыми серебряными звёздами,
- белая льняная рубашка и белые брюки
- белые или красные шерстяные рукавицы
- былый пояс с красным орнаментом
- синяя (красная) или белая шапка с традиционно круглым верхом
- белые или красные сапоги (валенки)

Главный Дед Мороз России живёт в городе Великий Устюг, в большом деревянном **тереме**. К нему можно приехать в гости, или написать письмо.

Вот адрес: 162640 Россия

Вологодская область

г. Великий Устюг

Деду Морозу

70 лет назад у Деда Мороза появилась помощница – Снегурочка.

Снегурочка - персонаж русской сказки.

Это девочка, которую сделали из снега бездетные дед с бабкой и которая затем ожила. Когда наступило лето, Снегурочка пошла погулять и поиграть с подругами. И вслед за всеми прыгнула через костёр, прыгнула... и растаяла.

Писатель А. Н. Островский написал по сюжету этой сказки пьесу, а композитор Н. А. Римский-Корсаков – оперу.

Многие Снегурочку считают внучкой Деда Мороза, хотя в пьесе Островского она – дочка Мороза и Весны. И так в каждом доме под ёлкой куклы Деда Мороза и Снегурочки всегда стоят рядом.

Черты какого фольклорного персонажа есть в образе Деда Мороза?

Как выглядит Дед Мороз. Как он должен быть одет?

Где живёт главный Дед Мороз в России?

Кто такая Снегурочка? Какой сказочный сюжет использовал А. Н. Островский для своей пьесы?

Упражнения

1. Восстановите цепочку: существительное (что?) – прилагательное (какой?) – наречие (как?)

Модель: мороз – морозный – морозно

.....	.....	ХОЛОДНО
тепло	.....	.....

.....	ветренный	.....
.....	.....	солнечно
жара	.....	.....
.....	.....	дождливо
.....	облачный	.....

2. Соответствуют ли эти высказывания информации текста? Если нет, исправьте ошибки.

Деда Мороза с нетерпением ждут все дети.

Дед Мороз носит очки и иногда курит.

На новогодний праздник Дед Мороз всегда приезжает на русской тройке.

Дед Мороз живёт в городе Великий Новгород.

170 лет назад у Деда Мороза появилась помощница-Снегурочка.

Оперу «Снегурочка» написал композитор П. И. Чайковский.

3. О чём бы вам хотелось попросить Деда Мороза в следующем году? Напишите ему письмо.

Комментарий к словам из текста:

Богатырь – герой былин, который защищает русскую землю, так называют сильного высокого человека.

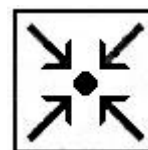
Терем – в Древней Руси высокий жилой деревянный дом.

9.3 Пасхальные приметы

Много примет связано с праздником Пасхи. Считается, например, что освящённое пасхальное яйцо может остановить пожар: достаточно бросить в огонь скорлупу. Верили, что ели пасхальное яйцо приложить к больному месту, оно вылечит от любых болезней.

Во время пасхальной службы в церкви девушки шептали: «Воскресение Христово! Пошли мне жениха холостого!», Дай Бог жениха хорошего, в сапогах да с калошами, не на корове, а на лошади!»

Рыбаки в ответ на приветствие священника «Христос воскрес!» негромко говорили: «У меня рыба есть!», надеясь на будущий хороший улов.

У охотников было «золотое правило»: не охотиться на пасхальной неделе. Считалось, что каждое живое существо радуется Воскресению Христа, и убить в это время животное – большой грех. На праздничной службе в церкви охотники негромко отвечали священнику на приветствие «христос воскрес!» словами: «У меня пуля есть!» Они верили, что весь следующий год будет удачным для охоты.

Было много примет, по которым предсказывали погоду. Например, если на Пасху небо ясное и солнце «играет» (сверкает), значит, будет хороший урожай и тёплое лето. Если в первый день Пасхи идёт дождь, значит, весна будет дождливая. Если на второй день Пасхи дождь, тогда лето будет дождливое, а если в этот день пасмурно – лето будет сухое.

Девушки верили, что если на Пасхальной неделе умыться водой, в которой лежит крашеное яйцо, то лицо будет красивым и румяным. Для того, чтобы помолодеть, такой водой умывались, ранним пасхальным утром и пожилые женщины и даже старухи.

Если в талерку со щами или кашей падала муха, это означало, что будет свидание. А если к тому же чесалась губа – это значило, что будут поцелуи. Считалось, что если девушка проспит утреннюю пасхальную службу в церкви, то у неё будет плохой муж – злой, ревнивый и пьяница.

Tyto úkoly jsou k textu uvedeném v subkapitole 9.4. Pokud je vyplníte správně, můžete materiál použít ve výuce.

Napište 3 otázky, kterými prověříte pochopení obsahu textu. Například:

Какими свойствами, по поверьям, обладает пасхальное яйцо?

1. Что шептали девушки...
- 2.
- 3.

Упражнения

1. Дополните предложения словами из текста.

Много примет связано...

Рыбаки в ответ...

У охотников...

Если в первый день Пасхи...

Если в тарелку...

...

2. Восстановите видовые пары глаголов.

верить –	.....	бросить
надеяться –	.....	вылечеть
предсказывать –	.....	послать
умываться –	.....	убить
падать –	.....	проспать

Составьте словосочетания или предложения с каждым из этих глаголов.

А знаете ли вы, что...

Popište zvyk, obyčej, pověru, kterou Vy sami na Velikonoce dodržujete.

Поговорим?

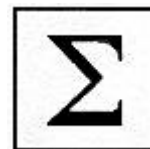
Napište otázky k tématu, kterými budete rozvíjet komunikativní dovednosti žáků. Například: Как вы думаете, что такое «золотое правило»?

Shrnutí kapitoly

Poznatky z historie a současnosti ruské kultury zcela jistě zařadíme do výuky ruštiny. Při didaktické přípravě na vyučovací hodinu musíme zohlednit jazykovou úroveň našich žáků. Žáci budou rozvíjet svoje komunikativní dovednosti zcela spontánně, jestliže dodržíme princip přiměřenosti a jestliže „ztratí“ psychickou bariéru při komunikaci v ruštině. V ruštině také vedeme celou vyučovací hodinu, rusky vysvětlujeme neznámé výrazy, a proto je nutné se velmi pečlivě připravit.

Pečlivě zvolíme strukturu zpracování materiálů, přičemž můžeme využít doporučené:

- čtení textu,
- otázky prověřující všeobecné pochopení obsahu textu,
- cvičení na rozšíření slovní zásoby, tvoření slov, na upevňování gramatického učiva, cvičení rozvíjející samostatný písemný projev,

- ústní otázky rozvíjející komunikativní dovednost žáka.

Je vhodné, abyste probírali ty svátky, které aktuálně probíhají a také zdůraznili rozdíl mezi ruskými a českými svátky.

Citovaná a doporučená literatura

- ЖАБОКЛИЦКАЯ, И. И. *Российские праздники: история и современность*. Москва: „Русский язык“, Курсы, 2008. ISBN 978-5-88337-085-3.

Doporučený link: www.rus-lang.ru, výběr vhodných knih k tématu.